

Del 2

Intressen och anspråk

Landskap och bebyggelseutveckling

Inledning

På Koster är praktiskt taget all mark kulturpåverkad. Uppdelningen på inägor och utmarker har präglat landskapets karaktär sedan medeltiden, och skapat det kulturlandskap som vi delvis fortfarande ser idag och som genom restaurering och skötselplaner ska återskapas och bevaras för framtiden. I den fördjupade översiktsplanen beskrivs landskapets karaktär och sammanhangen mellan bebyggelseutveckling och landskap. Detta leder fram till ett förslag till principer för var och hur bebyggelse kan tillkomma. De sociala värdena, d v s upplevelsen av landskapet och hur det används, är också viktiga och kopplade till principerna.

En huvuduppgift för planen är att väga behoven av bevarande och skydd av Kosters natur- och kulturvärden mot en möjlig utveckling av kostersamhället på ett långsiktigt hållbart sätt. Att natur- och kulturvärdena ska bevaras och skyddas är i sig ett mål, men för att ett långsiktigt och kontinuerligt bevarandearbete ska lyckas krävs också aktivt deltagande från dem som lever och verkar i området.

Naturresevat och andra områden med natur- och kulturvärden är inte bara förutsättningar. I denna plan ska också kommunen ta ställning till om avgränsningar av t ex naturresevat och strandskyddsområdena bör ändras som en följd av att förändrad markanvändning är föreslagen.

Översiktsplanen redovisar:

Landskapets karaktär
Bebyggelsen i landskapet
Bebyggelseprinciper
Upplevelsevärden i landskapet
Skyddade områden
Avgränsningar av skyddade områden

Den Europeiska landskapskonventionen definierar landskap så här:

”Ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer”

Geologi och landskapsbild

Karaktäristiskt för Kosterarkipelagens geologi är ett antal bergsryggar av huvudsakligen gnejsgranit som löper i nordväst-sydostlig riktning, och förekomsten av stora block- och klapperstensfält som återfinns framför allt på Nordkoster men också på Sydkosters västra sida. Geologiskt hör Kosteröarna mer ihop med Norge och Oslofjorden än den intilliggande fastlandskusten där granit är den dominerande bergarten. Kosterfjordens djupränna bildar gräns mellan de olika bergartstyperna.

Jord som eroderat bort har avlagrats på öarnas östsidor, vilka är mer skyddade från havet än de västra, eller i skyddade vikar som sedan torrlagts i och med landhöjningen t ex vid Kile, Röd, Brevik och Långegårde.

Bergsryggarna och de lägre liggande områdena emellan dem bildar tydliga landskapsrum. Både Nord- och Sydkoster karaktäriseras av en växling mellan bergsryggar och mellanliggande dalgångar och stränder. Bergsryggarna är kala eller glest bevuxna och höjer sig över landskapet. De högsta topparna är fina utsiktspunkter.

FÖP Koster Topografi

FÖRKLARING

- Byggnad
- Hav
- 51-55 m.ö.h.
- 46-50 / 41-45 m.ö.h.
- 36-40 / 31-35 m.ö.h.
- 26-30 / 21-25 m.ö.h.
- 16-20 / 11-15 m.ö.h.
- 6-10 / 0-5 m.ö.h.

Utsnitt Ramsö
Utsnitt 1:25000 i A4

Antagandehandling

Skala 1:25000 i A4

0 500 m 1000 m

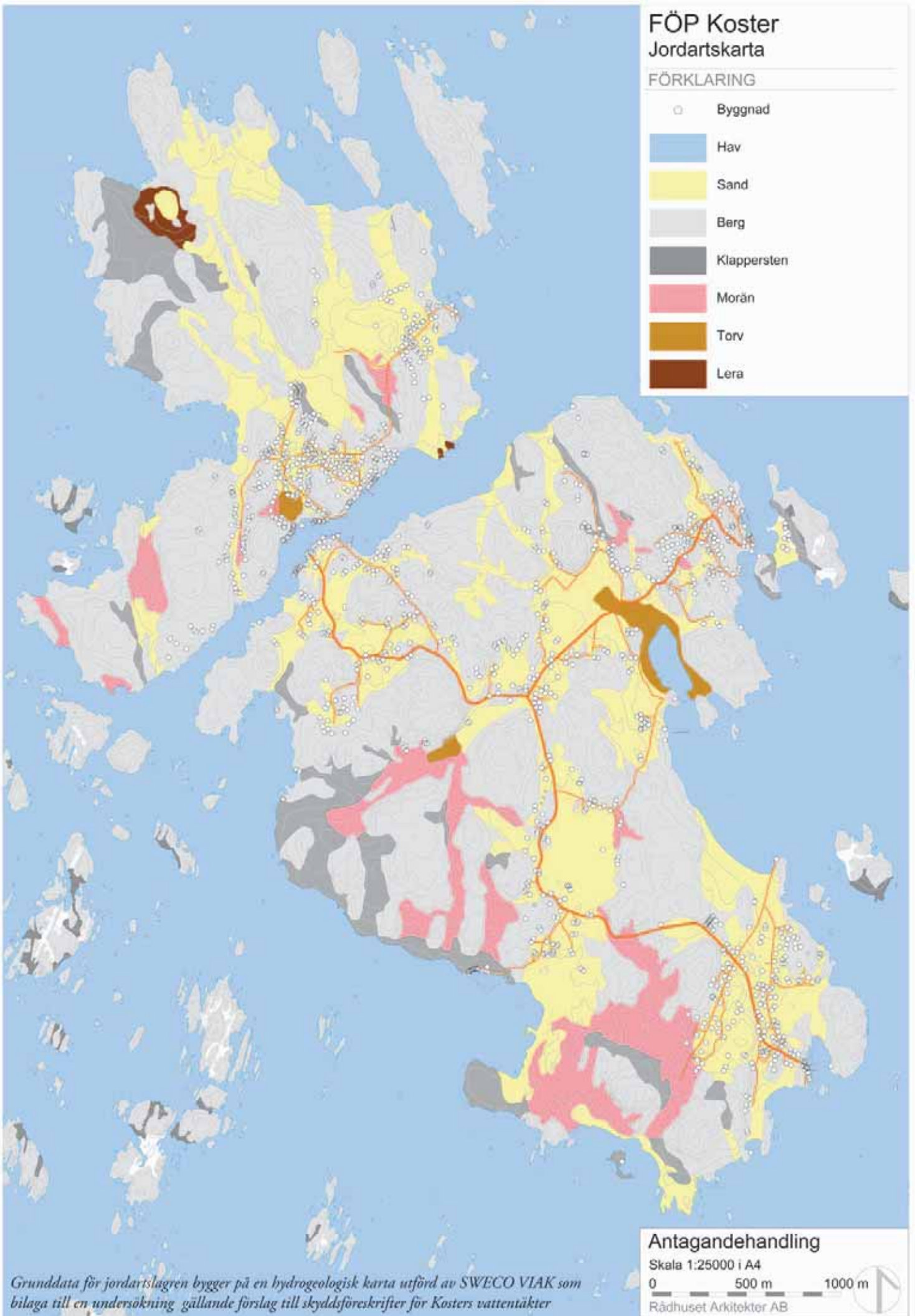
Rådhuset Arkitekter AB

FÖP Koster Jordartskarta

FÖRKLARING

- Byggnad
- Hav
- Sand
- Berg
- Klappersten
- Morän
- Torv
- Lera

Antagandehandling

Skala 1:25000 i A4

0 500 m 1000 m

Rådhuset Arkitekter AB

Grunddata för jordartslagren bygger på en hydrogeologisk karta utförd av SWECO VIAK som bilaga till en undersökning gällande förslag till skyddsföreskrifter för Koster's vattentäkter

Dalgångarna begränsas av de omkringliggande höjdpartierna och växtligheten. De öppnas i större sammanhängande områden som vid Kile och Röd. Där bildas stora inre landskapsrum med skyddade förhållanden. Vissa dalgångar leder mot havet. De landskapsrum som bildas vid mötet med havet är stora och omväxlande. Exempel är Långegärde och den dalgång där Nordkosters by är belägen.

Kosteröarna har både sand- och klippstränder. Många av stränderna ligger rumsligt avskilda av höjdpartier från det inre av ön.

Kulturlandskapet på Kosteröarna är präglat av blandningen jordbruk och fiske. Naturförutsättningarna innebär att Nord- och Sydkoster sinsemellan har helt olika karaktärer. På Sydkoster finns fortfarande brukningsvärd odlingsmark i de centrala delarna, liksom utmarker med kalt berg omväxlande med strandängar, torra hållmarker, skogspartier, klapperstensfält och sandstränder. Utmarken har använts till bete och vissa strandängar betas fortfarande.

Nordkosters landskap är till stora delar mycket kargt med en flikig kust åt norr och väster med vidsträckta klapperstensfält. De odlingsbara markerna i sydost har till stora delar bebyggt, och istället för odling har utmarksbeten präglat kulturlandskapet.

På båda öarna är kontrasten stor mellan de yttre karga delarna och de inre lummiga områdena där det öppna jordbrukslandskapet blandas med skogbevuxna områden.

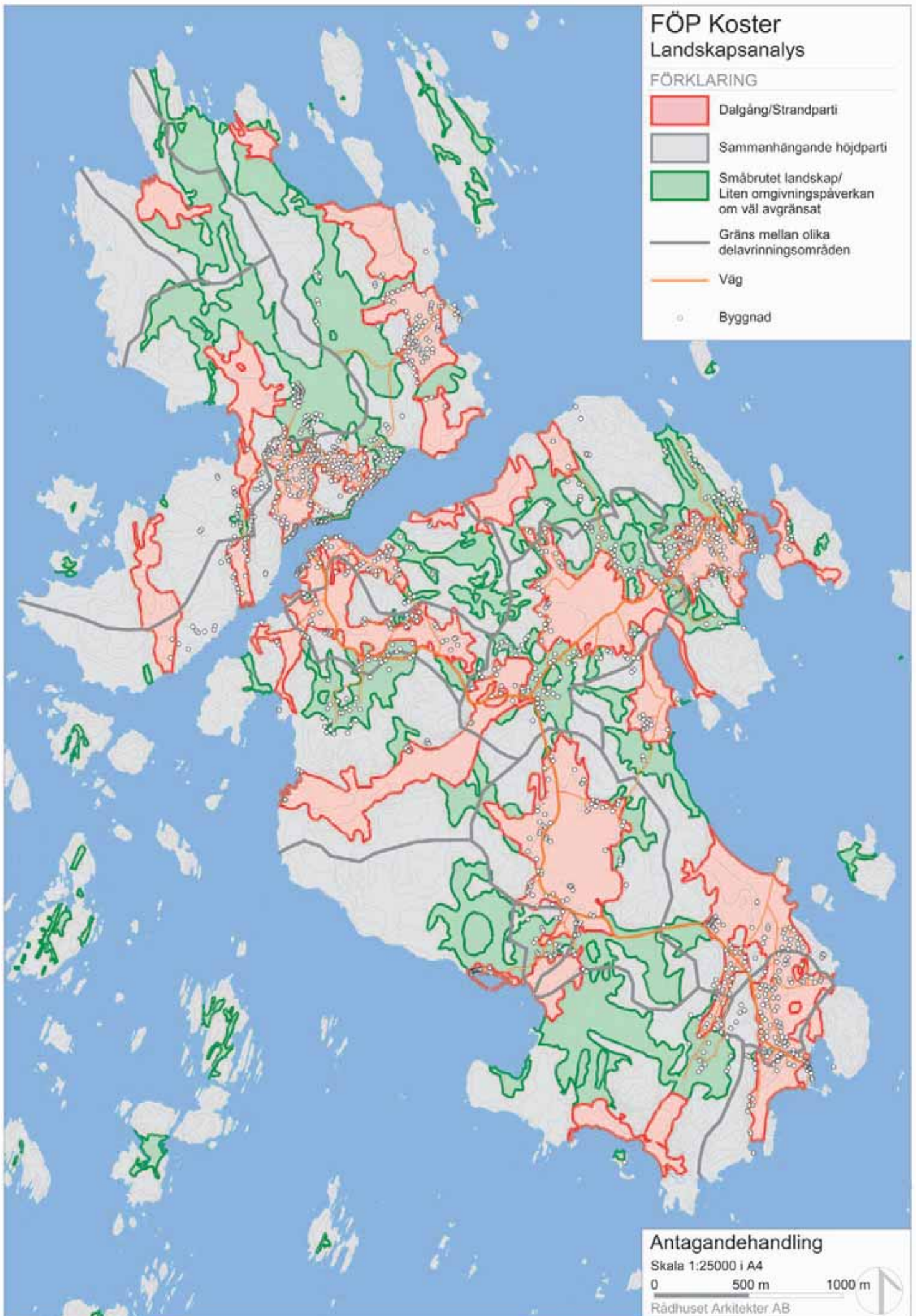

Omväxlande naturtyper på Nord- och Sydkoster

FÖP Koster Landskapsanalys

FÖRKLARING

- Dalgång/Strandparti
- Sammenhängande höjparti
- Småbrutet landskap/
Liten omgivningspåverkan
om väl avgränsat
- Gräns mellan olika
delavrinningsområden
- Väg
- Byggnad

Antagandehandling

Skala 1:25000 i A4

0 500 m 1000 m

Rådhuset Arkitekter AB

Bebyggelsemiljö och kulturlandskap

Kulturhistoriskt underlag

Bohusläns museum har, inom ramen för arbetet med denna plan, sammanställt ett kulturhistoriskt underlag (Rapport 2006:64). I rapporten är kulturvärdena redovisade dels översiktligt, dels mer detaljerat i området på kosterundets båda sidor, i Vättnet på Nordkoster samt i Ekenäs på Sydkoster. Till beskrivningen av de redovisade delmiljöerna har Bohusläns museum fogat förslag till rekommendationer.

Bebyggelsemiljöns framväxt och hur den är knuten till ortens näringsfång på Koster, är på ett övergripande sätt beskriven i rapporten "Kustorter i Göteborgs och Bohus län, Strömstads kommun" av Ann-Marie Westerlind.

Sydkoster är redovisad i "Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden" (Länsstyrelsen 1995:21). Bevarandemotivet för Sydkoster är:

"För den naturgeografiska regionen typisk och väl bevarad jordbruksbebyggelse. Variationsrikt äldre odlingslandskap med välbevarad helhet. Förekomst av ett stort antal hotade arter."

Kulturvärdena i odlingslandskapet på Sydkoster bedöms vara av "största betydelse".

I kommunens "Kulturmiljöer och kulturmiljöarbete i Strömstad, handläggarsöd och kulturhistoriskt underlag för Strömstads kommun 2002" redovisas hela arkipelagen med specialförklaringar rörande Sydkoster samt centrala/södra delen av Nordkoster, Ursholmarna och Ramsö. I kulturmiljöprogrammet för Strömstads kommun är den redovisade miljön kring Nordkoster större än riksintresseområdet och omfattar också den gamla fyrplatsen och Vättnet.

För Sydkoster och en del av Nordkoster anger kommunen i ovanstående angivet handläggarsöd följande kulturmiljömål:

"Såväl de utvalda enskilda delmiljöerna på Sydkoster och Nordkoster som landskaps/bebyggelsebilderna som helhet ska långsiktigt bibehålla sin karaktär. Nytilskott ska utformas och inpassas med hänsyn till miljön, och större nyexploateringar i form av sommarstugeområden eller stugbyar undviks. Platsens kulturvärden tas tillvara vid utveckling av den turism som nyttjar öarna som besöksmål."

FÖP Koster Kulturmiljö

FÖRKLARING

Riksintresse för
kulturmiljövård

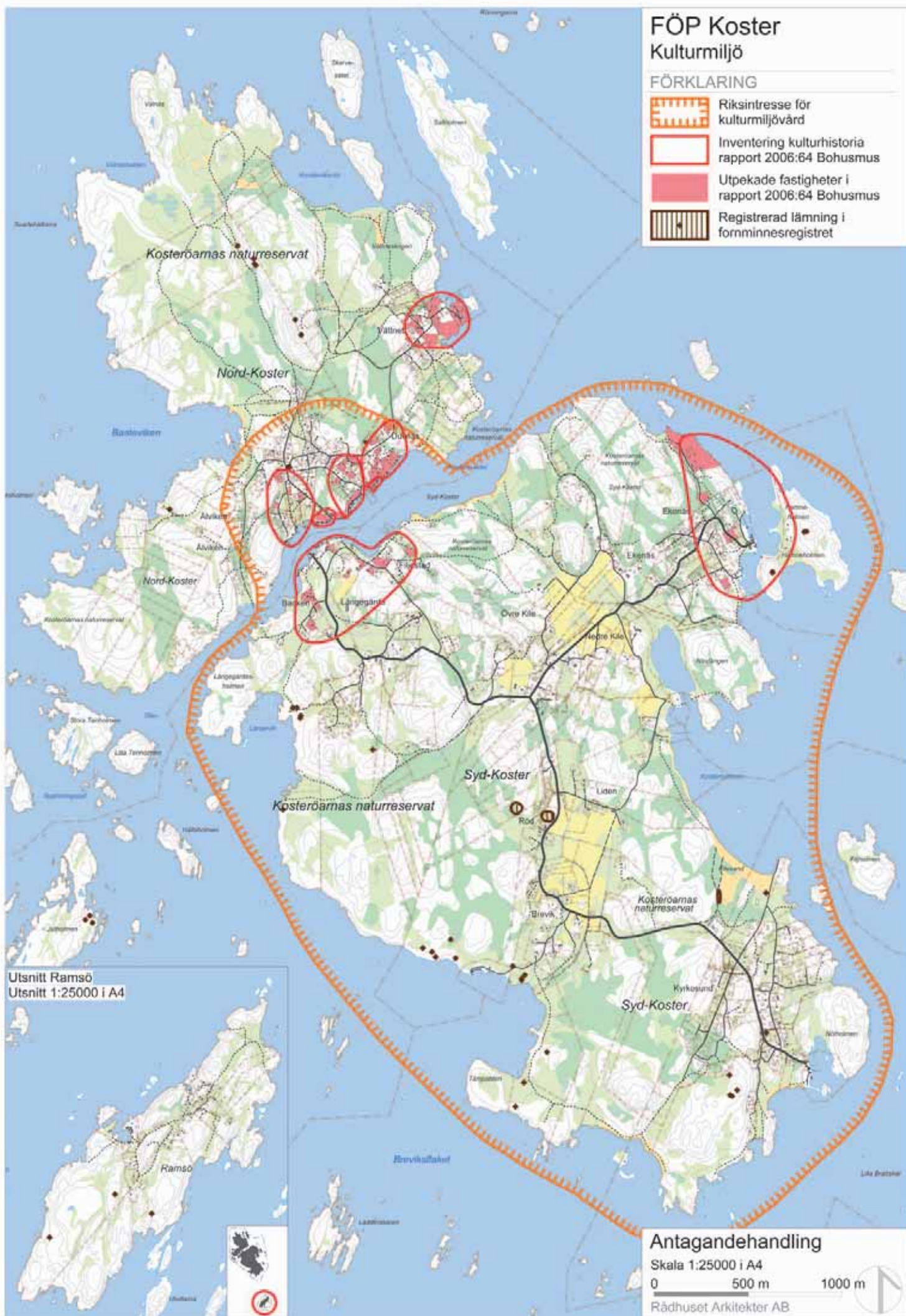
Inventering kulturhistoria
rapport 2006:64 Bohusmus

Utpökade fastigheter i
rapport 2006:64 Bohusmus

Registrerad lämning i
forminnesregistret

Utsnitt Ramsö
Utsnitt 1:25000 i A4

Antagandehandling

Skala 1:25000 i A4

0 500 m 1000 m

Rådhuset Arkitekter AB

Bebyggelsens utveckling

Bebyggelsen har ursprungligen lokaliserats utifrån hur landskapet brukats så att bebyggelse på värdefull åkermark så mycket som möjligt undvikits. Närhet till åkrar och ängar och ett bra lokalklimat har varit viktiga utgångspunkter vid val av tomtplats.

Enligt dokument fanns bebyggelse på Kosteröarna redan på 1300-talet. Då fanns sex hemman på Sydkoster vid Långegårde, Övre och nedre Kile, Röd, Brevik och Kyrkosund och ett på Nordkoster. Samma situation rådde enligt dokumenten på 1600-talet.

Befolkningen livnärde sig vid denna tid huvudsakligen av jordbruk kompletterat med fiske och säl- och sjöfågeljakt. Bebyggelsen på gårdar och bytomter var lokaliserad centralt en bit in på öarna vid den odlingsbara marken. Gångstigar ledde ner till olika strandplatser.

Förhållandena var ungefär desamma till mitten av 1800-talet då fisket, som tidigare bedrivits mest för husbehov, i samband med sillperioderna blev huvudnäring för många av de boende på Kosteröarna. Befolkningen ökade och jorden skiftades till mindre lotter. Bebyggelsen som tidigare legat samlad runt gårdar och bytomter, spreds utefter dalgångarna intill den odlingsbara marken. Inägorna på de centrala delarna av öarna odlades och utägorna användes som bete för djuren.

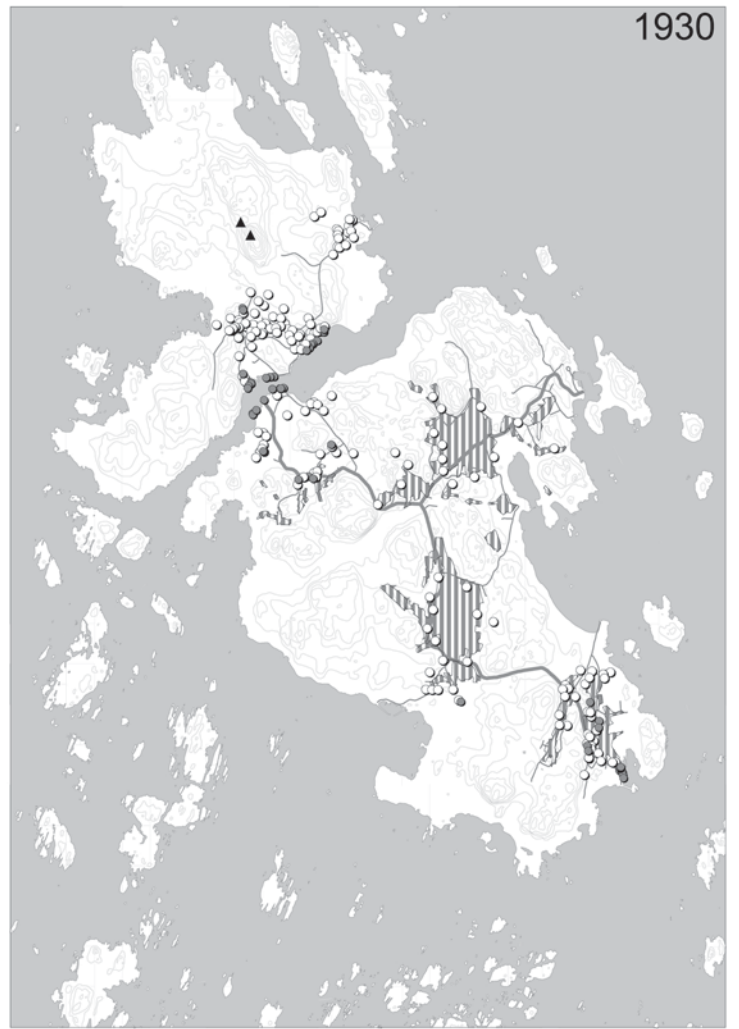
Fiskenäringens uppsving medförde att allt fler kunde försörja sig. I början av 1900-talet bodde ca 600 personer på Kosteröarna mot ett 50-tal i mitten av 1700-talet. Vid slutet av 1800-talet fanns fiskebosättningar i Vättnet och vid sundet på Nordkoster förutom vid Ekenäs och Kyrkosund. Vid Vättnet och Ekenäs fanns ingen odlingsbar mark i anslutning till bebyggelsen. Vid Kyrkosund och vid sundet på Nordkoster togs den odlingsbara marken i anspråk för bostadsbebyggelse.

Vid 1800-talets slut började badgäströrelsen få betydelse som näring och det första pensionat byggdes vid Ekenäs. I Ekenäs och Vättnet lokaliserades pensionaten i direkt anslutning till fiskelägena. Övriga pensionat, som t ex Miltons på Nordkoster, uppfördes i bebyggelsens utkanter med utsiktslägen över betesmark och hav. Som mest fanns ett tiotal pensionat på öarna.

Under 1940-talet upphörde all djurhållning på Kosteröarna. Fisket och arbetstillfällena i Strömstad försörjde de boende. Landskapet växte igen som en följd av detta och mer av den odlingsbara marken kom att tas i anspråk för bebyggelse för både boende och besöksnäring.

På 1960-talet infördes åter betesdjur. Ett naturreservat bildas år 1984. I naturreservatets skötselplan konstaterades att en levande och befolkad skärgårdsmiljö har lika stor betydelse som tillgång till orörda strövområden, bra badstränder och vacker natur.

*Motstående sida:
Övergripande bebyggelse- och jordbruksutveckling på
Kosteröarna baserad på olika underlag
Bostadsbyggnad: vit prick
Ekonomibygnad: grå prick
Jordbruksmark (f.r.o.m. 1930): Streckad mark
1860 (Generalstabskarta), 1930 (Westerlind)
1970 (Westerlind) 2007 (Fastighetskartan)*

Bebyggelseområden, kort karaktäristik

Vättnet och Ekenäs

Bostadsbebyggelsen i Vättnet och Ekenäs har tillkommit från 1800-talet och framåt. Bebyggelsen ligger relativt tätt i sammanhängande grupper, och utgörs till övervägande del av friliggande villor på enskilda tomter. Bebyggelsegrupperna är omgivna av höjder och en strandzon närmast havet. Kring vägarna som leder till hamnen och vattnet ligger husen placerade med vägglivet närmast vägen. Strandzonen används för verksamheter, sjöbodar och bryggor.

Centralt i båda bebyggelsegrupperna finns eller har funnits ett pensionat. Vid Ekenäs har ny bebyggelse med anknytning till besöksnäringen tillkommit i flera etapper sedan 1970-talet. Den nya bebyggelsen, som har uppförts i anslutning till det ursprungliga pensionatet, skiljer sig från omgivningen genom det höga och exponerade läget nära vattnet. Bebyggelsen har lokaliserats utifrån utsiktsförhållanden och närhet till havet i stället för på det traditionella sättet i lä med skydd av bergen.

Nordkosters by och Kyrkosund

Nordkosters by och Kyrkosund är starkt präglade av att den tidigare dominerande näringen jordbruk övergått till fiske och i nutid besöksnäring. Detta har medfört att det mesta av den odlingsbara marken har bebyggt. Bebyggelsen har utvecklats på liknande sätt som i Vättnet och Ekenäs men har kunnat få större omfattning då det har funnits plan och lättbebyggd odlingsmark att ta i anspråk. Bebyggelsen avgränsas av vägar, höjdparter och strandzonen med hamn. Inom bebyggelseområdena finns obebyggda öppna partier som en rest av den gamla odlingsmarken. De öppna partierna knyter ihop bebyggelsen med de omgivande höjderna, havet och intilliggande landskapsrum.

Husen är huvudsakligen placerade längs huvudvägarna mot vattnet och utefter dalgångarnas sidor. Pensionat och stugbyar ligger i utkanten av bebyggelsegrupperna med utsikt över landskapet och havet. Fritidsbebyggelse har tillkommit i glesa grupper utanför den ursprungliga bebyggelsen. Sent tillkomna flerbostadshus i två våningar i Nordkosters by skiljer sig i såväl skala som placering från omgivningen.

Kile, Brevik, Röd och Långgårde

I Kile, Brevik, Röd och Långgårde har jordbruket som näring haft betydelse under lång tid och stora delar av jordbruksmarken - såväl inägor som utmarker har lämnats obebyggda. Bebyggelsen ligger glest, oftast i små grupper eller som enstaka hus. Den glesa bebyggelsen bidrar till upplevelsen av att befinna sig i större landskapsrum. I Långgårde och Brevik är landskapsrummen ihopkopplade med havet. I Kile och Röd ligger bebyggelsen utefter i kanterna av odlingsmarken vid foten av omgivande bergspartier.

Flygbild Vättnet

Flygbild Nordkosters by

Flygbild Kile

Väster om Kile har under senare tid bebyggelse tillkommit runt serviceknuten Kryssset, där skola, förskola, gemensamhetshus, butik och annan service samt också Sydkosters enda flerbostadshus med hyresrätter är belägna. Bebyggelsen ligger i utkanten av en centralt belägen odlingsmark med kyrkan i väster och bebyggelsen i öster.

Bebyggelsen i landskapet

Traditionellt är bostadshus placerade i skyddade och soliga lägen i kanten av dalgångar för att inte inkräkta på den brukningsvärda marken. Bebyggelse lägen på höjdparter och öarnas västsidor har undvikits för att de är vindutsatta.

På Sydkoster ligger bebyggelsen ofta utefter dalgångens ena sida, som t ex i Kile och Röd. I bebyggda dalgångar är en sida öppen mot det omgivande landskapet eller mot havet. På Nordkoster är hela dalgången vid det skyddade strandläget mot sundet bebyggt.

Dagens behov av att hushålla med markresurserna kräver ofta en tätare bebyggelsestruktur än den traditionella. I vissa lägen i väl avgränsade landskapsrum eller vid redan etablerade serviceknutar (som Kryssset) kan därför ett mer "otraditionellt" förhållningssätt till placering och utformning av bebyggelsen behöva väljas.

Ovan: På vissa platser, t ex i väl avgränsade landskapsrum, kan en annan bebyggelsekaraktär än den traditionella accepteras.

Ovan: Byggnader traditionellt placerade utefter dalgångens ena sida- randbebyggelse i norra delen av Kileslätten

Friluftsliv och naturupplevelser

Att idka badliv

Utmarker som betas

Skyltad vandringsled

Krisla

Kosterområdet har ett stort värde för det rörliga friluftslivet och kan erbjuda höga rekreativvärden för alla som är bosatta där. Kosteröarna och omgivande skärgård och vattenområde är också ett viktigt mål för besökare både på land och till sjöss.

Syftet med Kosterhavets nationalpark är därför inte bara att ge ett långsiktigt skydd åt natur- och kulturvärdena för den biologiska mångfaldens skull. Lika viktiga som landskapets biologiska värden är de sociala värdena som handlar om människors upplevelser i landskapet och de möjligheter som finns att röra sig i och ta del av vad landskapet kan erbjuda. I förslagen till skötselplaner för reservaten har tagits fasta på detta. Reservatsområdet ska efter att landskapet restaurerats i vissa delar kunna visa besökaren hur Kosterlandskapet såg ut vid en tidpunkt då ett aktivt jordbruk och djurhållning höll det öppnare än vad det är idag. Utmarksområdena på den norra delen av Nordkoster, Dunnaslätten, Brevik och några mindre strandområden på Sydkoster ska hållas öppna genom beten. På Kile och på Röd ska jordbruksmarken användas till vallodling. För resterande delar av reservatet föreslår skötselplanerna att nuvarande hävd upprätthålls. Ett stigsystem som delvis är befintligt, delvis ska byggas ut leder från norr till söder. Här kan vandraren uppleva växlingarna mellan de öppna och de slutna rummen och vegetationen kan ge skydd för vind och regn. Stigarna binder samman vackert belägna naturbadplatser, rastplatser, platser för fågelskådning, utsiktspunkter och naturhamnar. Informationstavlor utefter vägen informerar besökaren om Kosterhavets naturmiljö. Se karta Friluftsliv.

Naturvärden på land

De stora naturvärdena på land utgörs av Kosters särpräglade geologi och miljö som skapat en alldeles speciell flora och fauna. Här finns många arter som utvecklats särskilt och bara på Koster och som för sin existens är beroende av de speciella förhållandena på Koster. På isolerade öar i havet som saknar fast förbindelse med land finns förutsättningar för speciella ekosystem, bland annat för att många arter kan utvecklas utan större påverkan från omgivningen.

De utförda inventeringarna av landmiljöerna på Kosteröarna påvisar att floran och faunan är än mer artrik och speciell än vad som tidigare varit känt. Bland annat har förutom de tidigare kända också många nya s.k. rödlistade arter återfunnits liksom också arter som är unika för Koster (endemiska).

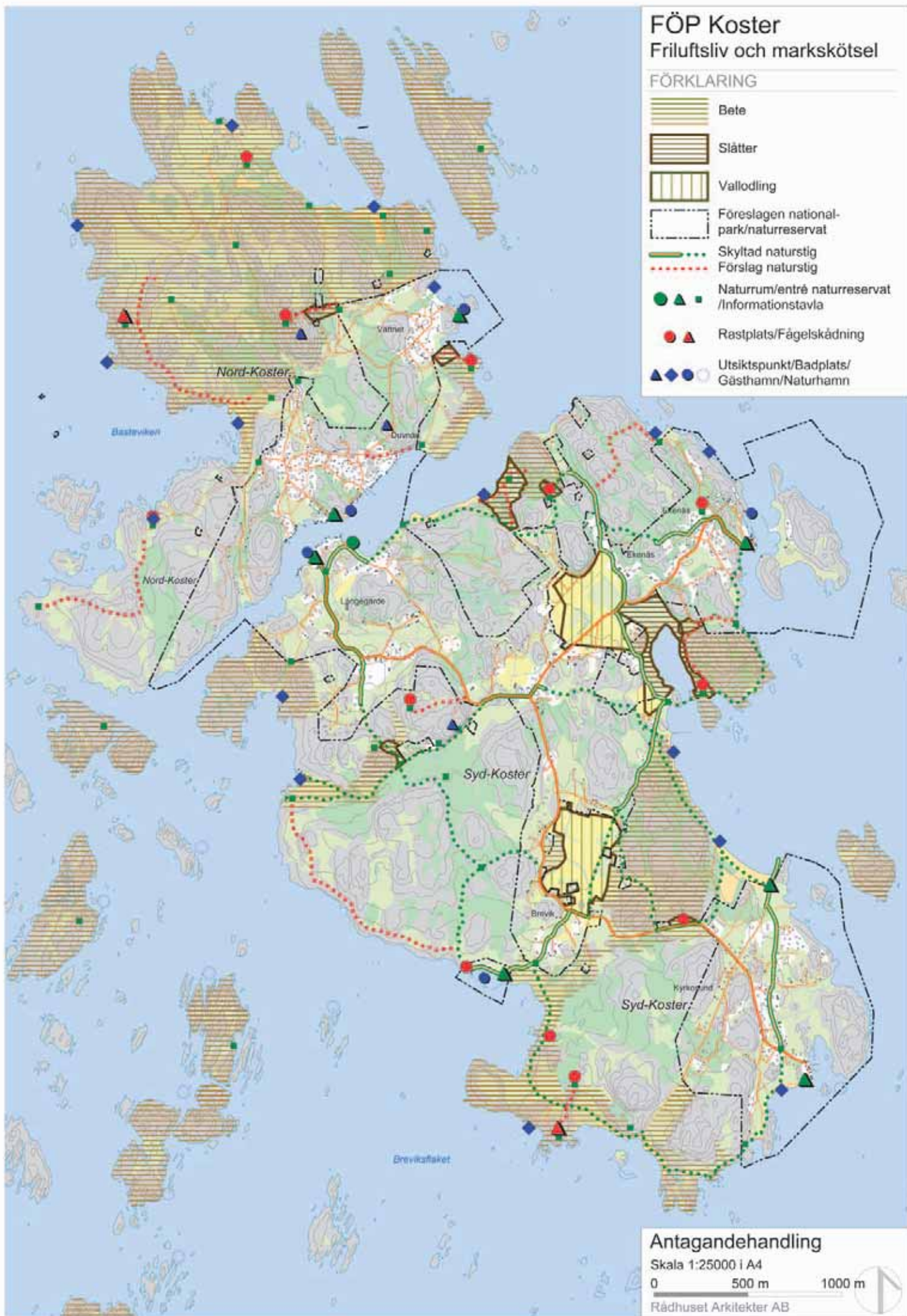
Många av arterna gynnas särskilt av de naturförhållanden som råder på öarna. Den lättvittrade berggrunden, skalgrusbankar och klimatet med många soltimmar ger en rik växtlighet och en flora med stort inslag av kalkgynnade arter. Detta skiljer förhållandena på Koster från skärgården i mellersta Bohuslän där den röda svärvittrade (och sura) graniten dominerar.

FÖP Koster

Friluftsliv och markskötsel

FÖRKLARING

- Bete
- Slätter
- Vallodling
- Föreslagen nationalpark/naturreservat
- Skyltad naturstig
- Förslag naturstig
- Naturrum/entré naturreservat /Informationstavla
- Rastplats/Fågelskådning
- Utsiktspunkt/Badplats/Gästhamn/Naturhamn

Antagandehandling

Skala 1:25000 i A4

0 500 m 1000 m

Rådhuset Arkitekter AB

Värdena beskrivs i den noggranna dokumentation av Kosters landmiljöer som tas fram som underlag för ny reservatsbildning och förslag till skötsel av reservatet genom odling, slåtter och beten. (Naturcentrum AB)

Marina naturvärden

Det omgivande havsområdet Kosteröfjorden-Väderöfjorden med den djupa Kosterrännan är det artrikaste och mest mångformiga marina området i Sverige. Det maximala djupet i Kosterrännan är 247 meter. Här finns olika typer av miljöer från unika rev på de djupa och branta bottenarna till exponerade grundområden. Också havsområdena hyser för Sverige unika arter. Av de ca 4 300 marina ryggradslösa djur som finns i Sverige uppskattas att ca 200 endast finns i detta område. Som exempel kan nämnas att det är den enda kända lokalen i Sverige med korallrev.

Det marina landskapets naturvärden dokumenteras och kartläggs av Tjärnö marinbiologiska laboratorium. Arbetet syftar till att upprätta marina landskapskartor och redovisa förhållandena i de områden där det kan antas förekomma speciellt ovanliga, välbevarade eller på andra sätt värdefulla arter och miljöer.

Arbetet ska, liksom för landområdena, resultera i förslag till förvaltning (lokal fiskeförvaltning) och åtgärder för det marina landskapets skötsel och bevarande utifrån vad naturen och den marina miljön tål.

Den omfattande dokumentation av de marina miljöerna ska ligga som ett underlag när nationalparken bildas. Slutrapporteringen av de gjorda undersökningarna var bestämd till december 2008.

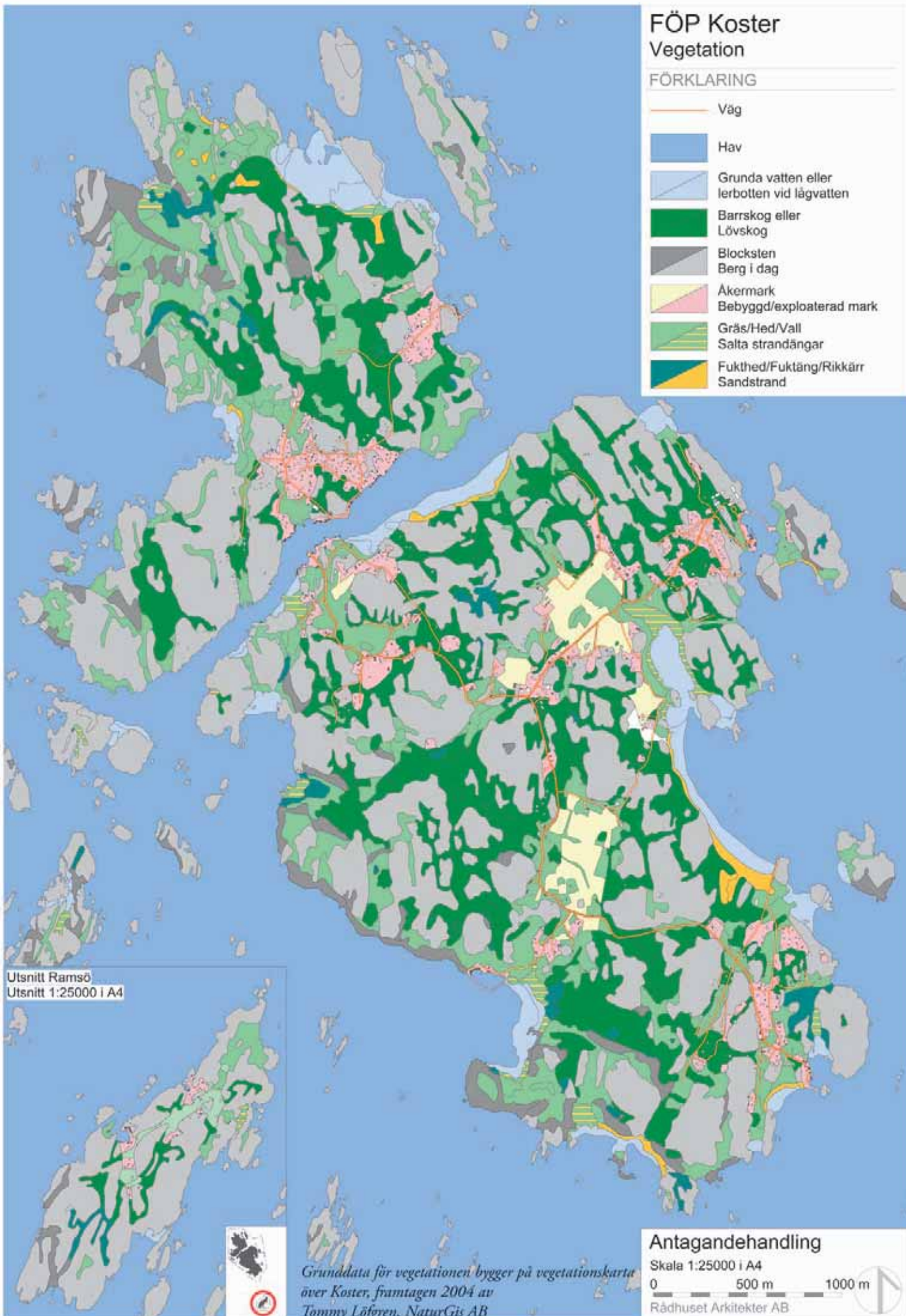

*Natur- och kulturmiljöerna på Koster har stora och unika värden.
T.b: Den omtyckta stranden Basteviken*

FÖP Koster Vegetation

FÖRKLARING

- Väg
- Hav
- Grunda vatten eller lerbotten vid lågvatten
- Barrskog eller Lövskog
- Blocksten
Berg i dag
- Åkermark
Bebyggd/exploaterad mark
- Gräs/Hed/Vall
Salta strandängar
- Fukthed/Fuktäng/Rikkärr
Sandstrand

Riksintressen och skyddade områden

Riksintressen enligt 3 kap miljöbalken

Naturvård

Området Koster–Väderöarna i Strömstads och Tanums kommuner är av riksintresse för naturvård enligt MB 3 kap 6 §. (NRO 14005). Riksintresseområdet utgörs av skärgårdslandskap, havslandskap, öar/skär/holmar, kusthav, ädellövskog mm. Enligt värdebeskrivningen för hela området är Koster, Kosterrännan – Väderöfjorden och Väderöarna ett mycket stort, för Sverige unikt område beträffande den marina miljön, berggrundens sammansättning samt landformerna som präglats av landisarnas slipning och plockning.

Riksintresseområdet sammanfaller i stort sett med riksintresseområdet för friluftsliv.

Kulturmiljövård

Hela Sydkoster och de bebyggda delarna av Nordkoster är av riksintresse för kulturmiljövård. Motiveringen till riksintresset är att Koster är en ”kust- och skärgårdsmiljö där jordbruk kombinerat med småfiske och skaldjursfångst utgjort basen för ekonomin och där odlingslandskap och gårdsbebyggelse är präglad av laga skifte och där den strandnära bebyggelsen av badortslivet och det ökade fisket kring sekelskiftet 1900”.

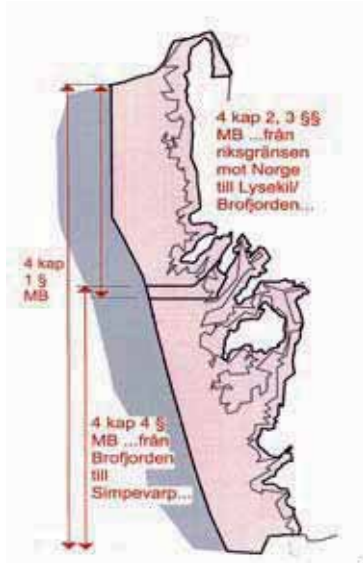
Kosters kulturvärden utgörs enligt värdebeskrivningen av riksintresset av en ”ännu iakttagbar struktur i landskapet med jordbruksbebyggelse belägen i det inre av Koster och strandnära bebyggelse med anknytning till fiske (sjöbodas, magasin, tomtningar) eller badortsliv”. Värdena har till en del översiktligt beskrivits av Bohusläns museum i samband med framtaget underlag för denna översiktsplan.

Friluftsliv

Koster ingår i riksintresseområdet för friluftsliv, norra Bohusläns kust, enligt MB 3 kap 6 §. Enligt värdebeskrivningen har detta kustområde särskilt goda förutsättningar för natur- och kulturstudier samt bad, båtsport, kanotning och fritidsfiske.

Särskilda hushållningsbestämmelser

Kosteröarna och Ramsö omfattas av särskilda hushållningsbestämmelser för hushållning med mark och vatten enligt 4:e kapitlet i miljöbalken. Dessa bestämmelser omfattar områden som, med hänsyn till sina natur- och kulturvärden, i sin helhet är av riksintresse. Enligt bestämmelserna får exploateringsföretag och andra ingrepp inte påtagligt skada dessa värden. För kustområdet och skärgården i norra Bohuslän ska, enligt MB 4 kap 2 §, turismens och friluftslivets intressen, och då särskilt det rörliga friluftslivets intressen, särskilt beaktas vid bedömningen om ett ingrepp ska tillåtas.

Turismens och det rörliga friluftslivets intressen ska särskilt beaktas inom den skobrutna kusten i norra Bohuslän.

FÖP Koster Skyddad natur

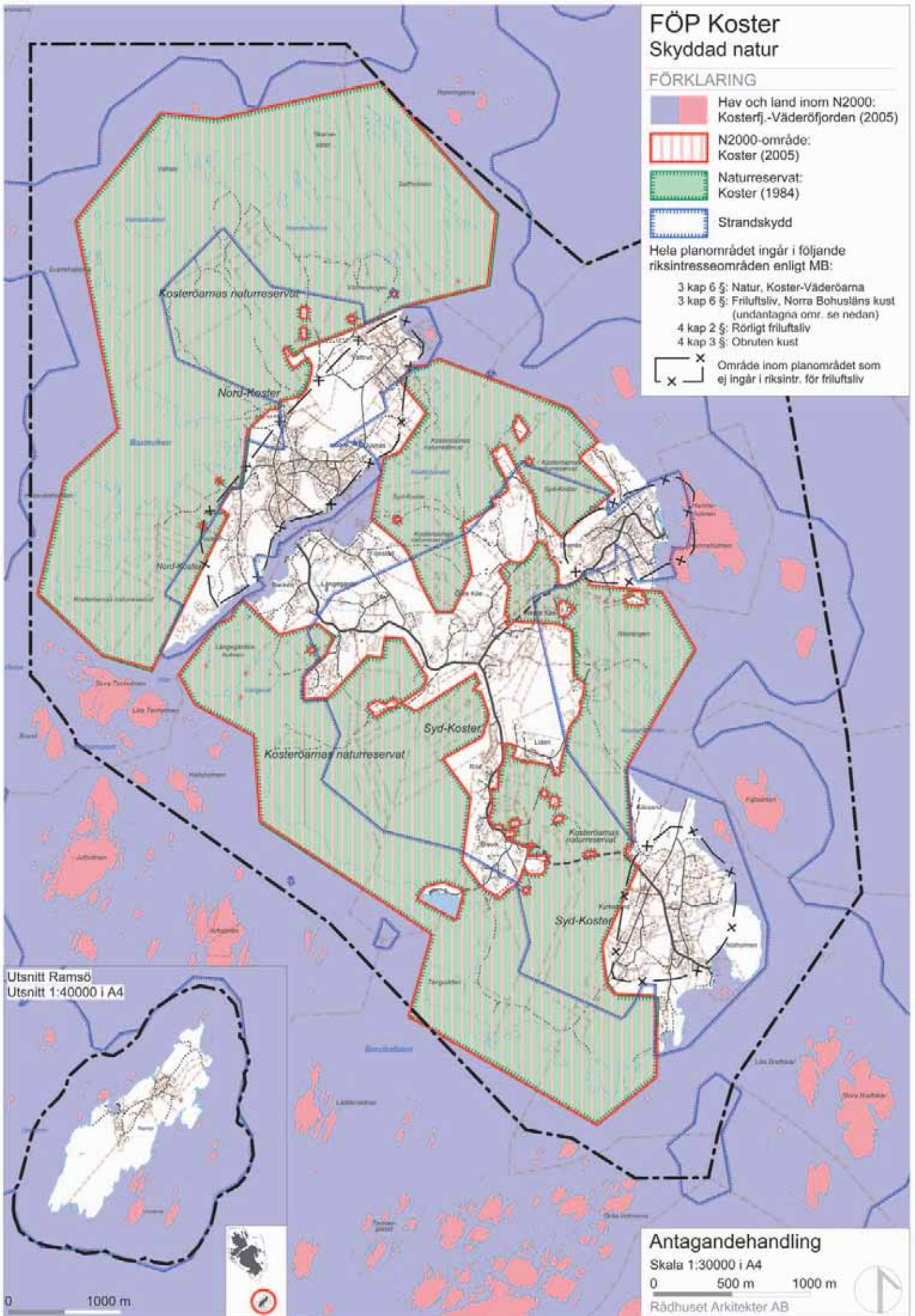
FÖRKLARING

- Hav och land inom N2000:
Kosterfj.-Väderöfjorden (2005)
- N2000-område:
Koster (2005)
- Naturreservat:
Koster (1984)
- Strandskydd

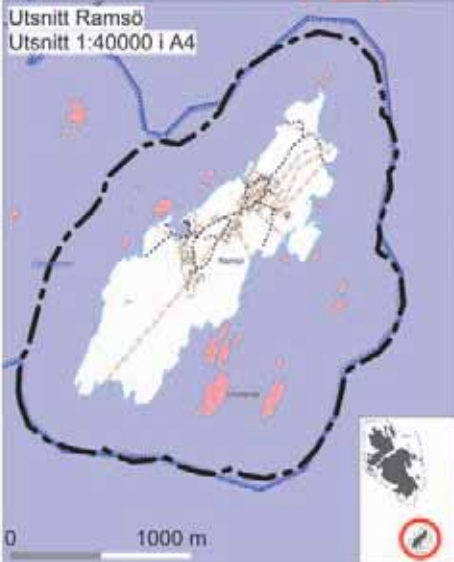
Hela planområdet ingår i följande riksintresseområden enligt MB:

- 3 kap 6 §: Natur, Koster-Väderöarna
- 3 kap 6 §: Friluftsliv, Norra Bohusläns kust (undantagna omr. se nedan)
- 4 kap 2 §: Rörligt friluftsliv
- 4 kap 3 §: Obruten kust

 Område inom planområdet som ej ingår i riksintr. för friluftsliv

Utsnitt Ramsö
Utsnitt 1:40000 i A4

Antagandehandling

Skala 1:30000 i A4

0 500 m 1000 m

Rådhuset Arkitekter AB

Natura 2000

Ett urval av Europas mest värdefulla naturområden ingår i ett nätverk inom EU, Natura 2000. Syftet är att bevara och skydda den biologiska mångfalden i ett europeiskt perspektiv. De områden som ingår i Natura 2000 har valts ut för att de innehåller naturtyper och arter som är listade i EU:s fågeldirektiv (fågelarter) och EU:s habitatdirektiv (naturtyper och övriga arter).

I Sverige är alla Natura 2000- områden klassade som riksintressen enligt 4 kap i miljöbalken. För att inte skada Natura 2000- områdenas värden krävs tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området. Detta kan även gälla åtgärder som sker utanför Natura 2000- området (regleras av miljöbalken). Tillstånd krävs dock inte för verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området.

För Kosterområdet med omgivande havsområden finns två Natura 2000- områden; SE0520170 Kosterfjorden-Väderöfjorden och SE0520133 Koster.

Länsstyrelsen har tagit fram s.k. bevarandeplaner för alla Natura 2000- områden i regionen, så också för de båda områdena enligt ovan. I planerna beskrivs områdena och deras naturvärden, vad som kan skada eller påverka värdena samt vad som krävs för att värdena ska bibehållas. Samtliga de områden som idag omfattas av naturreservat på Koster omfattas också av Natura 2000. Dessutom ingår hela vattenområdet runt Kosteröarna, inkluderat Kustersundet i sin helhet. (Se karta Skyddad natur)

Enligt bevarandeplanernas syfte ska de naturtyper och arter som finns i området bevaras långsiktigt. Det innebär ett bevarande av de olika marina naturtyperna i ett stort område av för Sverige unik havsmiljö (Kosterfjorden-Väderöfjorden) samt att bevara och vårda ett bohuslänskt kustlandskap som innehåller olika habitat som havs-

*Nederst denna sida och nästa:
Flygbilder över Kustersundet från
1930-talet, och från idag. Många av
de unika landskapstyper som Koster
rymmer har sitt ursprung i tidigare
brukning av jordbruksmarken.
Flygfoto från idag: Naturcentrum AB*

strandängar, betesmarker, torra hedar, grunda bottnar, rev och klippor etc (Koster). Avsikten är att allteftersom kunskapsunderlaget fördjupas ska de formulerade målen i bevarandeplanerna konkretiseras och göras mätbara och uppföljningsbara.

För att uppnå målen om ”gynnsam bevarandestatus” och långsiktigt skydda habitaterna inom Natura 2000- områdena Koster och Kosterfjorden- Väderöfjorden tjänar bildandet av nationalpark och nya naturreservat en viktig roll.

Nationalpark

Syfte

Ett omfattande arbete som underlag för bildande av Kosterhavets nationalpark pågår. Syftet med nationalparken är enligt Länsstyrelsen att

- Långsiktigt skydda och bevara områdets naturligt förekommande marina biotoper samtidigt som ett hållbart nyttjande kan ske av områdets biologiska resurser.
- Skydda och vårda områdets naturliga och kulturpräglade landskap med tillhörande värdefulla växt- och djurliv.
- Underlätta för besökare att uppleva och få kunskap om områdets natur- och kulturvärden samt hur dessa kan nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt.
- Främja forskning och utbildning kring bevarande och hållbart nyttjande av marina och landbaserade ekosystem.

Naturum Kosterhavet

En förutsättning för att kunna bilda nationalpark är att staten äger all mark i området. En annan är att det ska finnas en anläggning - ett naturum för besökare till nationalparken. Syftet med naturum Kosterhavet är att vara nationalparkens entré och visa vägen in i nationalparken. Via naturum ska besökarna få kunskap om Kosterområdet och få förståelse och känsla för värdena och bli inspirerade att bege sig ut i området och

Utsnitt från omslaget till utställningshandlingen för naturum (av White arkitekter)

få en fördjupad kontakt med natur och kultur. Naturum ska vara ett centrum för informationen om Kosterhavets nationalpark och Kosters naturreservat. Syftet uppnås genom utställningar, bildspel, föredrag, naturvägledning och programverksamhet. Kosterhavets nationalpark blir Sveriges första nationalpark i marin miljö, varför stark fokus kommer att ligga på havsmiljön i programverksamheten. Naturum ska också visa hur ett hållbart utnyttjande av naturresursen fiske kan ske.

Naturum ska fungera som ett administrativt centrum i nationalparken där lokal medverkan i drift och förvaltning av området ingår.

Arbete med att upprätta en detaljplan och projektering för naturum pågår.

Naturreservat

Naturen på Kosteröarna och närmaste strand- och vattenområden är idag skyddade genom naturreservat, som bildades 1984 enligt den äldre lagstiftningen Naturvårdslagen. Till reservatsbeslutet hör föreskrifter. De reglerar vilka åtgärder som får genomföras i reservatet. Dessutom finns en skötselplan fastlagd. Området förvaltas idag av Länsstyrelsen, och den operativa skötseln utförs av Kosterstiftelsen. Igenväxning av delar av landskapet har inte kunnat förhindras. Efter det att frågan om att upprätta nationalpark väcktes har vissa traditionellt hävdade ängs- och åkermarker återställts genom röjning och betesdrift i enlighet med den fastlagda skötselplanen.

Bildandet av nytt naturreservat ska samordnas med beslut om nationalpark. Formellt måste bildandet av nationalpark och naturreservat ske i olika beslut och för olika områden, men avsikten är att Kosterområdet med omgivande hav ska betraktas som en helhet, där gränserna för park och reservat inte ska märkas och där föreskrifter, skötselplaner och förvaltningsfrågor ska behandlas i ett sammanhang.

Strandskydd

Strandskydd råder vid havet samt kring insjöar och vissa vattendrag och regleras i miljöbalken (MB 7 kap 13 §). Syftet med strandskyddet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Strandskyddet är gränsbestämt på land och varierar mellan 100 m och 300 m från havsstrandlinjen. I vattnet gäller ett gränsbestämt strandskydd på 300 m från land och runt öar.

För dispens från strandskyddsbestämmelserna krävs att det finns särskilda skäl. För att länsstyrelsen ska kunna upphäva strandskyddet inom en viss del av ett strandområde krävs synnerliga skäl. (Ett förslag till ändrade strandskyddsregler ska behandlas av riksdagen).

På öar som Koster råder strandskydd på stora delar av strandområdena. Det är också inom strandområdet (t ex Kostersundet) som en stor del av utvecklingen äger rum. Många av de verksamheter som bedrivs på Koster är av tradition knutna till havet och stranden. Detta gäller fiske, hamnar för gods, fraktfart etc. Också den utvecklingsbara

besöksnäringen har i många fall behov av strandnära lägen. Det kan t ex gälla anläggningar för service för besökare, gästhamnar, marina, kiosker, bad och camping.

Landskapsbildsskydd enligt 19 § NVL

På både Nord- och Sydkoster finns sedan slutet av 1960- talet särskilda förordnanden meddelade av Länsstyrelsen till skydd för landskapsbildningen enligt 19 § i dåvarande naturvårdslagen: ”Skärgården och delar av fastlandet inom Strömstads kommun” från 1974 med ändring 1980 samt ”för delar av Sydkoster i Tjärnö socken” från 1969. Förordnandena grundades på en strävan att bevara delar av Sveriges obrutna kuster (jmf särskilda hushållningsbestämmelserna i MB 4 kap 1-3 §). Föreskrifterna i förordnandena reglerar bl a uppförande av ny bebyggelse, anläggande av vägar, fyllning, tippning och andra markarbeten, som inom vissa områden är förbjudna utan länsstyrelsens tillstånd.

I samband med det formella bildandet av Kosterhavets nationalpark, då nya beslut ska fattas måste de gamla förordnandena ses över och upphävas till sin helhet eller i lämpliga delar.

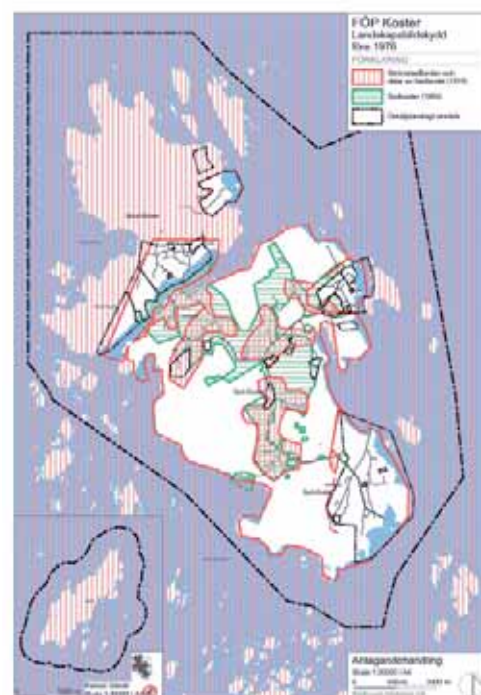
Fornlämningar

Fornlämningar på land finns förtecknade i Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. De är i planen redovisade på kartan *Kulturmiljö*. Registret över Koster är mindre heltäckande än för andra delar av länet, vilket hänger samman med att Koster undantogs från Riksantikvarieämbetets senast utförda förnyade fornminnesinventering i slutet av 1980- talet. En anledning var bedömningen att exploateringsstrycket på denna del av Bohuskusten var lågt.

Kunskapsläget när det gäller fornlämningar under vatten är ännu mera bristfälligt. Någon inventering av vrak och andra undervattenslämningar har aldrig utförts. De tillgängliga registren är därför mycket ofullständiga.

Idag finns ett åttiotal registrerade forn- och kulturlämningar på Koster. Fornlämningsskilderna domineras av tomtningar och gravar i form av stensättningar och rösen. Dessutom finns bl.a. två labyrinter, ristningar från historisk tid, flera husgrunder samt tre by/gårdstomter. På senare år har i samband med arkeologiska insatser även påträffats boplatslämningar med trolig datering till bronsålder.

När det gäller undervattenslämningar saknas för Kosters del i stort sett verifierade lämningar. Samtidigt säger arkivariska källor att det i farvattnen kring Koster genom historien har inträffat ett stort antal förlisningar. För perioden 1825–1967 finns uppgifter om inte mindre 50 förlisningar äldre än 1800-talet saknas i stor utsträckning dokumentation, varför man kan anta att mörkertalet är betydande.

Lokalisering och utformning av bebyggelse

Principer för lokalisering och utformning av ny bebyggelse

Traditionell färgsättning

Ny bebyggelse i anslutning till befintlig på Nordkoster

Anpassning till omgivningen, i detta exempel dock med en förändrad skala

För att bibehålla landskapsvärdena på Koster, med utgångspunkt i såväl natur- och kulturmiljövärden som upplevelsevärden, bör ny bebyggelse i första hand följa det traditionella bebyggelsemönstret. Alternativt kan ny bebyggelse förläggas i tätare grupper inom väl avgränsade landskapsrum där bebyggelsen inte dominerar över omgivningen.

Huvudprinciperna är att ny bebyggelse:

- I första hand placeras i anslutning till befintlig.
- Inte placeras i exponerade och vindutsatta höjdlägen.
- Placeras och utformas så att karaktärsdragen och upplevelsevärdena i det aktuella landskapsavsnittet bibehålls.
- Placeras så att, om det gäller en dalgång, ena sidan av denna förblir obebyggd.

För att kunna bibehålla de karaktäristiska dragen i bebyggelsen på Koster och Ramsö bör följande utformningsprinciper gälla vid ny- och ombyggnad:

- Byggnader ska anpassas till den terräng de placeras i. Schakter och utfyllnads ska minimeras och orörd naturmark i möjligaste mån sparas kring byggnaderna. Stora ingrepp i terrängen ska helt undvikas.
- Byggnader ska anpassas till befintlig omgivande bebyggelse. Är denna äldre och utgörs av traditionellt utformade enkel- eller dubbelhus eller andra tidtypiska byggnader i t ex funkisstil, ska hänsyn tas till den befintliga bebyggelsens karaktär och särdrag, och en anpassning till befintlig bebyggelse ske. Anpassningen kan gälla form, skala, färgsättning och material.
- I anslutning till äldre traditionellt utformad bebyggelse bör huvudbyggnader färgsättas med ljusa kulörer medan uthus och andra komplementbyggnader även kan målas i faluröd färg.
- Gråskala kan användas i terräng där ett mer diskret uttryck är lämpligt, och där anpassning till omgivande bebyggelse kräver annan färgskala än den traditionella.
- Underhåll, till- och ombyggnader samt komplementbyggnader ska genomföras varsamt och anpassas till den byggnad och den miljö inom vilken byggnadsföretaget sker.

Ovanstående principer föreslås gälla generellt som riktlinjer såväl inom som utanför detaljplan. Inom detaljplanelagt område och där detaljplan ska upprättas tar kommunen dock ställning till bestämmelsernas detaljeringsgrad och utformning i varje enskilt fall.

Befolkning och bostäder

Befolkning

Den bofasta befolkningen, dvs. antalet mantalsskrivna, uppgick i slutet av år 2008 till 335 personer sammantaget på Koster, varav 217 (64%) på Sydkoster och resterande 118 (36%) på Nordkoster. Av dessa hade flera norskt medborgarskap. (Antalet mantalsskrivna är inte helt desamma som verkligen bor på Koster).

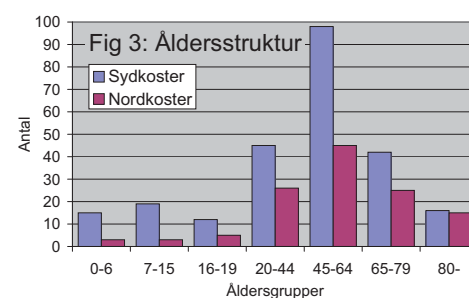
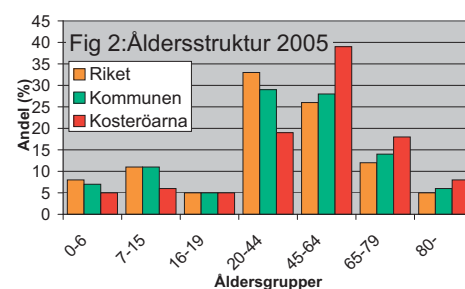
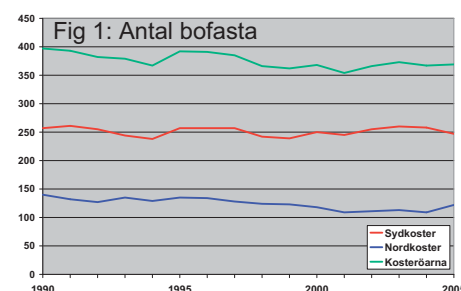
Utvecklingen av totala antalet bofasta har varierat något över tiden men en viss minskningstendens (-8%) kan noteras sedan år 1990 då det fanns nära 400 boende året runt på öarna. Minskningen har varit särskilt uttalad på Nordkoster (fig 1).

Utvecklingen sedan början av 1990- talet har påverkat befolkningens ålderssammansättning drastiskt genom att andelen medelålders (45-64 år) nära nog fördubblats samtidigt som både barn-/ungdomsgrupper och de familjebildande åldersgruppernas andelar minskat påtagligt. Andelen 65 år och däröver har i stort sett varit oförändrad.

Vid jämförelse med rikets och kommunens åldersstruktur framgår obalansen i Kosteröarnas nuvarande åldersstruktur klart med betydligt större andelar medelålders och äldre samt avsevärt mindre andelar i familjebildande åldrar och därmed även barnomsorgs- och grundskoleåldern (fig. 2). Fördelningen av antalet personer i olika åldersgrupper mellan Syd- och Nordkoster framgår av figur 3.

En grov bedömning pekar på att risken för en accentuerad minskning av befolkningen är stor. För att nuvarande antal bofasta ska bibehållas bedöms att en årlig inflyttning av åtminstone 3 hushåll erfordras eller i storleksordningen 50 hushåll under 15-20 år. För att befolkningen ska öka till omkring 500 bofasta om 15-20 år erfordras ytterligare åtminstone ytterligare omkring 50-75 nya hushåll. Ett lokalsamhälle med ca 500 bofasta har bedömts kunna ge underlag för den nödvändiga basservice som krävs för att samhället ska fungera.

Samtidigt som antalet bofasta minskar, ökar antalet fritids- och delårsboende, dels beroende på att de flesta befintliga helårsbostäder övergår till fritidsanvändning vid försäljning, dels på grund av att många nyproducerade bostadshus blir fritidshus från början. Antalet boende i enskilt ägda fritidshus bedömdes år 2000 vara ca 500 på Nordkoster och ca 700 på Sydkoster, dvs de delårs-/ fritidsboende är ca tre gånger så många som de bofasta. Trenden har inte vänts utan förstärkts sedan år 2000.

Räkneexempel: För att öka den bofasta befolkningen till 500 personer fordras minst en inflyttning av 100 nya hushåll under en 15 årsperiod. Beräknad avgång av bostäder till fritidshus: 45-50

Helårsboende

De som lever i ett skärgårdssamhälle som det på Koster utan fasta förbindelser med land är så gott som helt beroende av kollektiva transporter med båt för att nå nödvändiga målpunkter i land. Trots svårigheter i det dagliga livet väljer många ändå att bo och leva på Koster året runt. Den som är född och uppvuxen i skärgården och vars familj haft sitt hem och sin utkomst där sedan generationer kan vara särskilt starkt knuten till öarna, och har sina djupt rotade skäl till att önska ett fortsatt liv på Koster om det ges möjlighet för utkomst och lämpligt boende.

För att öka den åretruntboende befolkningen krävs dock att också andra och helt nya grupper av boende flyttar in till Koster. Hos många av dem som inte bor eller är uppvuxna där kan säkert finnas drömmar om ett boende i skärgården. Det kan gälla sådana som på olika sätt har kopplingar till Koster men även gälla familjer eller ensamstående som är nyinflyttade till Strömstad. Vilka skulle de ”nya” kosterborna kunna vara?

En inflyttargrupp är sådana som har band till Koster genom ett tidigare sommarboende. En annan är sådana som har fria yrken utan uppbundna arbetstider och där själva platsens förutsättningar bildar utgångspunkt för skapandet och den verksamhet man bedriver. Ytterligare en grupp som inte tidigare diskuterats i kommunens utvecklingsplanering är familjer som funnit sin utkomst i Strömstad och som skulle kunna lockas att välja Koster för sitt boende. Detta förutsätter att det finns lediga bostäder och att restiden och turtätheten med båt kan upplevas som rimliga i det dagliga livet.

Många bostäder blir sommarhus.

Fritids- och delårsboende

De som bor på Koster under kortare och längre delar av året, dvs. de som bor i sina fritidshus och som inte är mantalsskrivna i kommunen gör det utifrån andra utgångspunkter än de fastboende. Skälen till ett liv på Koster kan vara lika starka, liksom också känslan och engagemanget för platsen. En stor skillnad i livsbetingelserna är dock att den delårsboende huvudsakligen vistas i området under sin fritid, medan övrigt liv med arbete och vardagsbestyr levs på annan plats. Den delårsboende har ofta andra krav och förväntningar på sitt liv på Koster än den årsboende. Förändringar i närmiljön som inte upplevs gagna en själv, kan lätt uppfattas som ett hot.

Många av de delårsboende som under senare år förvärvat fastigheter och anläggningar på Koster har en annan ekonomisk situation än de bofasta, som inte kan konkurrera om tillgångarna på samma villkor. Denna situation kan skapa motsättningar mellan helårs- och fritidsboende på ett sätt som är kontraproduktivt för den positiva utveckling som är önskvärd.

För många delårsboende finns dock en stark önskan om ett deltagande i samhällsutvecklingen och de ser att ett skärgårdssamhälle

utan en helårsboende befolkning inte gagnar vare sig helheten eller dem själva. De delårsboende kan utnyttjas som en resurs i utvecklingen genom att engagemanget och den ekonomiska styrkan tillvaratas på ett konstruktivt sätt.

Bostäder

Huvuddelen av helårsbostäderna på Koster är enskilt ägda enbostadshus och omfattar enligt taxeringen ca 135 på Sydkoster och ca 75 på Nordkoster. Bostäder i flerbostadshus upplåtna med hyresrätt är förhållandevis få och uppgår till 12 på Sydkoster och 8 på Nordkoster.

Dessutom finns ett antal lägenheter i flerbostadshus i privata bostadsrättsföreningar både på Sydkoster (Tullhuset, Ekenäs, Bergdalen) och på Nordkoster (Kosterhusen). De privata bostadsrättsföreningarna är till övervägande delen upplåtna för fritidsändamål.

Antalet bebyggda bostadsfastigheter för fritidsändamål uppgår till totalt ca 335 fastigheter, varav ca 220 på Sydkoster och 115 på Nordkoster.

En klar tendens är att antalet hus för helårsändamål minskar successivt genom uppköp för fritidsboende.

Behov av helårsbostäder

Behövs fler helårsboende på Koster? Ja, om målsättningen om ett levande skärgårdssamhället ska kunna uppfyllas, behöver tillkomma nya bostäder anpassade för de åretruntboendes behov. Också kommunens mål om att skapa ett attraktivt boende som stöd för näringslivet skapar en ny efterfrågan.

Den ökande besöksnäringen skapar behov av bostäder. Den planerade nationalparken skapar arbetstillfällen och ökat bostadsbehov. En satsning på nya bostäder på Koster skulle kunna locka nyinflyttade till Strömstad att välja Koster som bostadsort som alternativ till centralorten.

I detta planarbete visas med räkneexempel konsekvenserna av och markbehovet för helårsbostäder i två utvecklingsalternativ.

Alternativ 1: Bibehållen befolkning medför att 3-4 nya bostäder per år bör tillkomma. Det innebär 45-60 nya bostäder under en period på 15 år, beroende på hur stor avgången av bostäder för fritidsboende är.

Alternativ 2: Successivt ökande befolkning mot 500 invånare om 15 år innebär ett nybyggande av 90-120 bostäder, eller 6-8 per år beroende på avgången.

Det senare fallet förutsätter en inflyttning också av hushåll som inte har någon utkomst av verksamheter på Koster, te x hushåll som flyttar till Strömstad och som kan lockas av ett liv och boende i den speciella skärgårdsmiljön eller andra som vill byta miljö och liv men som för sin utkomst är beroende av arbetsplatser på fastlandet.

De flesta hus är enbostadshus

Det finns också hyreslägenheter i flerbostadshus

Behov av aktiv mark- och bostadspolitik

I dag har en bostadsmarknad skapats i Bohusläns kustområden med stor obalans mellan tillgång och efterfrågan. Den bofasta kustbon får allt svårare att hävda sig i konkurrensen om buden då bostäder som i sig skulle vara lämpade för åretruntboende säljs till högstbjudande. Också nyproducerade privatägda helårsbostäder i attraktiva kustområden likt Koster övergår genast eller snart efter uppförandet till fritidshus på grund av attraktionskraften på marknaden.

Sett ur ett långsiktigt hushållningsperspektiv är sådan utveckling inte hållbar, eftersom tillgången på lämplig mark för nya bostäder i kustområdet och på Koster är mycket begränsad. De uppställda målen om en fortsatt helårsboende befolkning i skärgården och på Koster kan med nuvarande regler och lagstiftning inte uppnås utan ett större kommunalt ansvar för bostadsförsörjningen. Det räcker då inte med krav på att detaljplaneringen skall prioritera helårsbostäder. Det behövs att upplåtelseformer väljs som säkerställer helårsboende på ett långsiktigt sätt.

Markåtgång

Hur stora markområden behövs för att möta behovet av nya helårsbostäder enligt de framräknade alternativen?

För nybyggnad av 60 bostäder med fördelningen 1/3 i tvåvånings flerbostadshus, 1/3 i täta marklägenheter och 1/3 i villor krävs ca 10 ha. För 120 nya bostäder med samma fördelning krävs den dubbla ytan.

Det kan konstateras att om målet om att öka antalet helårsboende och förse dessa med bostäder skall uppnås, krävs dels en allmän hushållning med markresurserna, dels att dessa i allt väsentlig grad kommer de helårsboende till del. Om de begränsade markresurserna konsumeras också för ny fritidsbebyggelse kommer ett fortsatt byggande för helårsboende att försvåras i framtiden.

Var på Koster kan nya bostäder tillkomma?

I avsnittet om landskap och bebyggelseutveckling har beskrivits olika bebyggelseprinciper utifrån analyser av landskapets karaktär och användning och det bebyggelsemönster som kan läsas ut genom studier av hur bebyggelsen vuxit på de båda öarna genom tiden.

Nord- och Sydkoster uppvisar sinsemellan olika bebyggelsemönster. På Nordkoster har den mesta jordbruksmarken tagits i anspråk för bebyggelse, och bebyggelsen har samlats till huvudsakligen två tätare bebyggelseklungor utefter Kosterundet och i Vättnet.

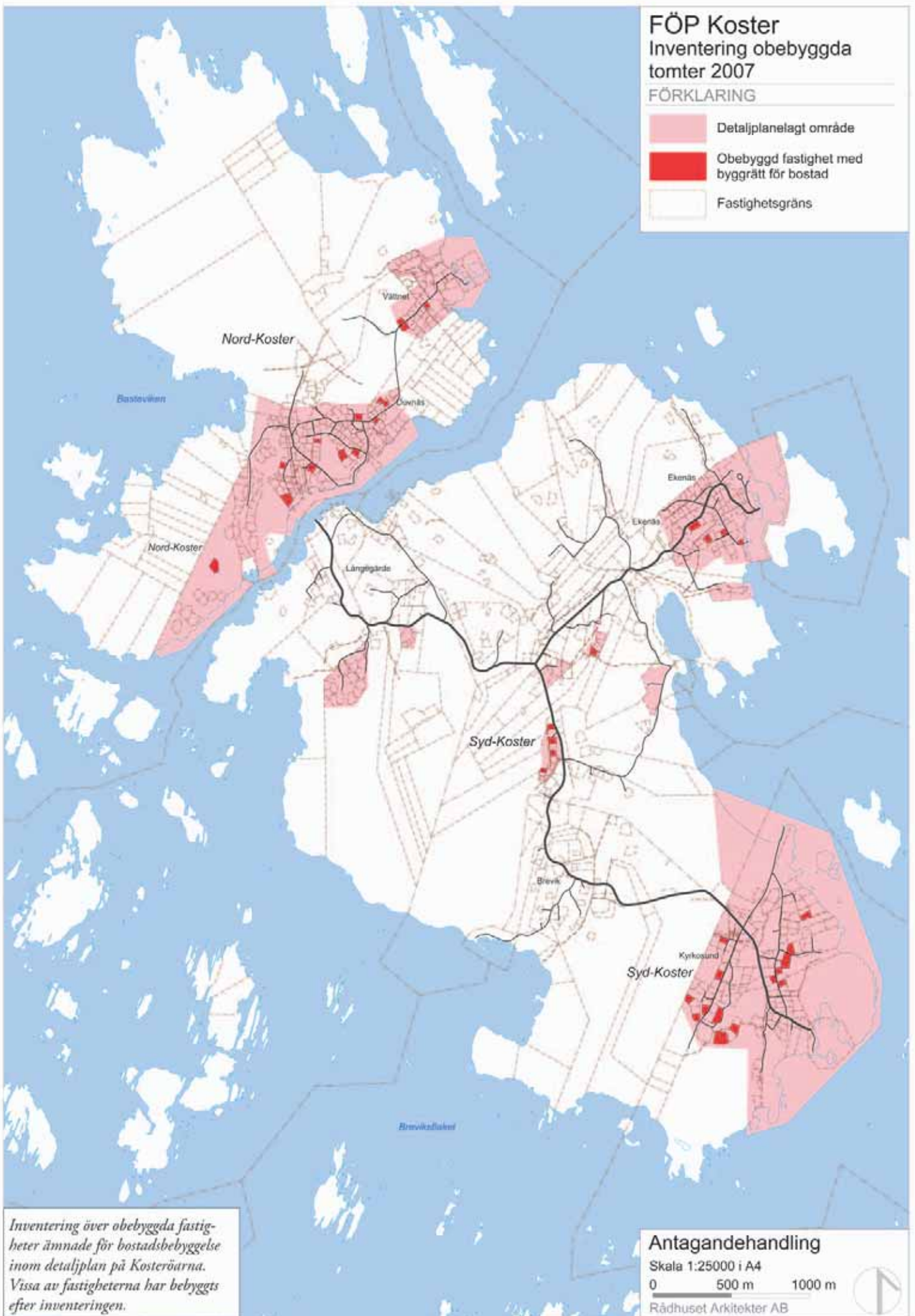
På Sydkoster har jordbruket som näring haft betydelse under längre tid än på Nord och stora delar av jordbruksmarken- såväl inägor som utmarker har lämnats obebyggda och bebyggelsen ligger glest, oftast i små grupper eller som enstaka hus. Tätare bebyggelsegrupper har vuxit upp likt i Ekenäs där pensionatet utgjort utgångspunkt.

FÖP Koster

Inventering obebyggda tomter 2007

FÖRKLARING

- Detaljplanlagt område
- Obebyggd fastighet med byggrätt för bostad
- Fastighetsgräns

Inventering över obebyggda fastigheter ämnade för bostadsbebyggelse inom detaljplan på Kosteröarna. Vissa av fastigheterna har bebyggts efter inventeringen.

Antagandehandling

Skala 1:25000 i A4

0 500 m 1000 m

Rådhuset Arkitekter AB

Kriterier för bebyggelselokalisering:

I anslutning till befintlig bebyggelse

Anpassning till kulturvärdena

Anpassning till landskapet

Samordnade va-lösningar

Nära service

Bra kommunikationer

Exempel på § 113-förordnande i en äldre detaljplan för del av Nordkoster. Stora delar av den allmänna platsmarken är avsatt som § 113-område (markerat med röd linje i den undre kartbilden).

Under senare tid har bebyggelse också samlats runt serviceknuten Krysset, där skola, förskola, gemensamhetshus, butik och annan service samt också Sydkosters enda flerbostadshus med hyresrätter är belägna, liksom en del utefter Sundet på Sydkostersidan, även om koncentrationen hit inte ännu är lika påtaglig som på Nordkoster.

Gemensamt för bebyggelsens placering på de båda öarna är att bebyggelse på höjdpartierna huvudsakligen undvikits, och att bebyggelsen förlagts till dalgångar eller i kanterna och sluttningarna mot dessa.

Naturligt är att söka lägen för nya grupper av bostäder i anslutning till service, goda kommunikationer och där det finns möjlighet till bra lösningar för vatten- och avloppsförsörjningen.

Lägen på Nordkoster: Öster om vägen mellan Byn och Vättnet på sluttningen mot Dunnaslätten.

Lägen på Sydkoster: I anslutning till Kostersundet. Runt Krysset där mycket av servicen är belägen. I och i anslutning till Ekenäs. Runt Filjestadvägen där kommunen äger mark.

Ytterligare bebyggelse i begränsad omfattning kan tillkomma efter komplettering i befintliga planområden efter prövning i nya detaljplaner.

Planförhållanden

Stora delar av den täta bebyggelsen på Kosteröarna är reglerad i detaljplaner. En genomgång av de gällande planerna ger att det finns totalt högst ett 30 tal obebyggda tomtplatser i planområdena. Av dessa ligger drygt 15 i Kyrkesundsområdet, ett fåtal i Ekenäs, ca 8 på Nordkoster och ett par i Vättnet. Tomtmarken är till övervägande delen privat. Om och i så fall när de kan bli bebyggda kan inte förutses.

Efter en analys av planområdena Nordkoster med Vättnet, Ekenäs och Kyrkesund kan konstateras att det inte finns särskilt stor potential för ytterligare förtätning och komplettering av bebyggelsen i dessa utan att de landskapsmässiga och kulturella värdena riskerar att förloras.

Inom de äldre detaljplaneområdena på Nord- och Sydkoster är allmän platsmarkens användning reglerad av s k 113 §-förordnanden enligt äldre bygglagstiftning. Det innebär att nyttjandet och också skötseln av områdena överläts till de boende inom respektive planområde. Om förändringar av användningssättet i sådana områden ska prövas genom ändrad detaljplan, måste först förordnandet upphävas av länsstyrelsen i samråd med nyttjarna av området.

Näringsliv och sysselsättning

Försörjningen

Att leva på Koster och ha ett arbete för sin försörjning innebär antingen arbetsresor till ett arbete på fastlandet, eller en försörjning helt eller delvis på Koster i olika småskaliga verksamheter eller som fri yrkesutövare utan uppbundna arbetstider. I Kostersamhället förekommer också kombinationer av olika sätt till försörjning. Ett säsongsfiske efter hummer kan t ex kombineras med byggverksamhet, och boskapsuppfödning kombineras med turistverksamhet.

Antalet förvärvsarbetande kosterbor kan grovt uppskattas till omkring 150. Av dessa bedöms 75-80% ha sin arbetsplats på eller med utgångspunkt från Koster; övriga pendlar i huvudsak till Strömstad för sin försörjning.

Företagsamheten är förhållandevis stor på Koster. Det finns ca 60 företag i branscher som bygg- och anläggningsverksamhet, besöks- och servicenäring, konsultverksamhet, konstnärlig verksamhet och fiske. Den starkaste näringen på Koster är besöksnäringen.

Fiske, jordbruk och landskapsvård

Nuläge

Jordbruk och fiske har traditionellt utgjort basnäringarna på Koster. Antalet fiskefartyg och sysselsatta i fisket har minskat kraftigt under de senaste tjugofem åren, och idag finns endast två räktrålare med besättning från Koster kvar samt ett antal mindre båtar för hummerfiske och hemmafiske. Yrkesfisket sysselsätter endast 4-5 personer på heltid. Någon som livnär sig inom jordbruksverksamhet på heltid finns inte.

Idag bedrivs landskapsvård med betande djur på Nordkoster med ca 20 nötkreatur och 30 får och på Sydkoster med ca 10 nötdjur, 5 hästar och ett hundratal får.

Vidare odlas grönsaker i Kosters trädgårdar i Långegärde på Sydkoster och ett odlingskooperativ odlar bl a tomater i ett växthus i Långegärde.

Möjligheter till en långsiktigt hållbar utveckling

I den nya nationalparken kommer återupprättandet och skötseln av ett äldre kulturlandskap att få en betydelsefull roll. Samtidigt finns lokala överenskommelser om hur ett långsiktigt hållbart fiske skall bedrivas i Kosterhavet och hur fiskenäringen själv skall förvalta resurserna lokalt.

I målbilden för reservatsbildningen ingår att jordbrukslandskapet skall vara öppnare än idag vilket kräver större marker för odling av foder på inägorna och fler betande djur på utmarkerna. Restaurering av igenvuxna marker och fortsatt skötsel av dessa medför att naturvård som sysselsättning och näring kommer att få ökande betydelse

Fisket har minskat i omfattning

för Kustersamhällets utkomstmöjligheter. Genom reservatsbildningens krav på och stöd till skötsel behålls jordbrukslandskapet för produktion på ett för framtiden både ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt vilket inte skulle kunnat skett om Kosteröarna lämnats utan de samhälleliga stödåtgärderna.

Kombinationen naturvård, landskapets skötsel och ökande besöksnäring ger stora möjligheter till att utveckla lokalt framtagna produkter attraktiva för besökaren att konsumera på Koster direkt eller för avsalu inom närområdet. Sådana produkter är t ex ekologiskt odlade grönsaker i kombination med matställe (som Kusters Trädgårdar), ekologiskt närproducerat och närslaktat kött eller olika fisk- och skaldjursprodukter direkt från havet eller förädlade inom Koster.

På Ekenäs i en ny anläggning odlas ostron på land. När ostronen uppnått en viss storlek skall de sättas ut i odlingsområden i havet i närområdet vid Ekenäs. Anläggningen och arbetet med odlingen medför flera nya arbetstillfällen på Koster. Det finns potential att utveckla också andra verksamheter med anknytning fiske och förädling av produkter från havet.

Förutsättningarna för ett lokalt slakteri har utretts och det finns planer att uppföra ett sådant. Lämplig plats för slakteri har diskuterats i anslutning till reningsverket på Långegärde.

I planförslaget avsätts markområden för utveckling av verksamheter i Långgärde, utefter Sundet och i Ekenäs.

Besöksnäringen

Nuläge

Koster (Kosterhavet) är ett attraktivt och välbesökt turistmål. Besöksnäringen är den näring som omsätter mest på Koster och den bedöms ha en god utvecklingspotential. Under sommaren 2006 besökte 90 000 personer området (fritidshusägare inräknade) varav 55 000 var dagsbesökare. Besöken ägde huvudsakligen rum under sommarmånaderna med en absolut topp i juli.

De stora turistströmmarna till Kosterhavet medför dock ett stort slitage av naturen i området och det behövs därför en bättre kanalisering av besökarna. Detta gäller t ex den känsliga kusten runt öarna och arkipelagen som besöks av ett stort antal båtturister som använder naturhamnarna för längre eller kortare vistelser under semesterperioden.

Ett av målen med nationalparksbildandet är att besöksnäringen skall kunna fortsätta att utvecklas på Koster men på ett sätt som är långsiktigt hållbart så att de unika naturresurserna utnyttjas utan att förstöras eller förbrukas. Syftet med nationalparken är att ge besökarna goda naturupplevelser och möjlighet till större kunskap om Kusters naturvärden på land och i vatten men också ge besökaren möjlighet till stillhet, avskildhet och tystnad.

Många besöker Koster sommartid

Befintliga boendeanläggningar

På Koster kan besökare bo antingen på hotell, på campingplats, i stugor för självhushåll eller i privatrum som hyrs ut. Anläggningarnas storlek och kapacitet varierar mycket.

Gästhamnar

Samtliga hamnar på Koster drivs av enskilda hamnföreningar, vars medlemmar endast rekryteras från de bofasta på Koster. I de flesta hamnar finns gästhamnsplatser, totalt ca 300 platser, förutom de fasta platserna.

Restauranger och andra matställen

Det finns ett antal sommaröppna restauranger och matställen främst lokaliserade runt Kustersundet. Kusters trädgårdar vid Långegärde driver trädgårdscafé med basen i egna biodynamiskt odlade grönsaker och lokalt framtagna produkter. På Ekenäs finns en åretruntöppen konferensanläggning med restaurang. I naturum kommer det att finnas enkel servering för besökare.

Övriga företag med anknytning till besöksnäringen

- Sportdykning med utbildning och möjlighet att hyra utrustning finns vid sundet på Sydkoster.
- Uthyrning av havskajaker finns vid sundet på Nordkoster.
- Cykeluthyrning finns vid Långegärde och Ekenäs på Sydkoster.
- Upplevelsevandringar, kurser och guidade cykelturer leds från Kusters trädgårdar.
- Skärgårdsturer i båt erbjuds sommartid. Taxibåt finns. Hummersafari anordnas under hummersäsong.

Utvecklingspotential för hållbar besöksnäring

Besöksinventering

Potentialen för att utveckla besöksnäringen ytterligare och höja kvaliteterna bedöms som god. Enbart nationalparken med utbyggt naturum bedöms innebära en ökning av antalet besökare till området med ca 20 000 per år.

Turismens Utredningsinstitut genomförde under sommaren 2006, som ett av underlagen för nationalparksbildandet, en besöksinventering i Kosterhavet i syfte att kartlägga turismen och studera dennas effekter för sysselsättningen inom området.

Undersökningen genomfördes genom personliga intervjuer och telefonintervjuer bland totalt ca 4000 personer.

I undersökningen ingick också de som bor i egna fritidshus. Besökarna kom till området antingen med privata båtar eller med Kosterbåten. Förutom boende i egna eller hyrda fritidshus förekom boende hos släkt och vänner, i hotell, stugby eller camping samt i gäst-

Reservatets camping på Nordkoster har plats för besökare i både tält...

... och stugor

Sommaröppna restauranger finns.

Kyrkan

eller naturhamn. 40% av besökarna var norrmän, könsfördelningen jämn och medelåldern var 35 år. De allra flesta var på semesterresa. Majoriteten besökte Kosterområdet på grund av upplevelsen i naturen, för trivseln där och för att idka sol-, bad- och båtliv. De aktiviteter man ägnade sig åt hade mycket med naturupplevelser att göra som att sola, bada, vandra, cykla, paddla, segla, fiska etc. men de flesta besökte också restauranger och caféer i området. Av besöksmålen var Koster Trädgårdar det mest besökta, följt av Koster kyrka. Helhetsomdömet om Kosterhavet som besöksmål var övervägande positivt och de allra flesta (undantagandes fritidshusägarna) upplevde inget problem med trängsel i området. De intervjuade fick dels betygssätta sådant som utbud av gästhamnsplatser, boendeanläggningar och aktiviteter och också lämna förslag på förbättringar. Utbudet av gästhamnsplatser fick lägst betyg och kom också högst på önskelistan om förbättringar.

Läs vidare i "Kosterhavet- besöksinventering 2006", Turismens utredningsinstitut.

Besöksprofil

En så stor ökning av antalet besökare till Kosterhavet som förväntas kan innebära risk för att det känsliga området utsätts för mer slitage än det tål. Samtidigt framgår det av besöksundersökningen att det är naturupplevelsen och aktiviteter förknippade med natur och friluftsliv som är det främsta motivet för besökaren att vistas på Koster. Det finns alltså en gräns också för besökarna när det upplevs så trångt i Kosterhavet att den primära naturupplevelsen går förlorad och vistelsen tappar sin attraktivitet. Av undersökningen framgår också att de allra flesta tillfälliga besökarna inte upplevde någon trängsel ens i juli under den varma sommaren 2006. Det bör alltså finnas potential för ökad besöksnäring utan att värdena går förlorade under förutsättning att satsningen också fortsättningsvis sker mot de "rätta" besöksgrupperna.

Olika insatser för att förlänga säsongen och kanalisera besökarna i tid och rum kan göras. I preliminära föreskrifter för Kosterhavets nationalpark föreslås begränsningar för fritidsbåtarna i området och också begränsningar i högsta tillåtna antalet dygn i sträck för övernattning i naturhamnarna. Naturums tillkomst kan göra att attraktiva aktiviteter sprids över en längre tid så att säsongen förlängs och toppbelastningen i juli minskar. Bättre möjligheter till övernattning och korttidsboende under eftersäsong, vår och höst behövs då många naturinriktade aktiviteter är särskilt gynnsamma att utöva som sportfiske, hummerfiske, fågelskådning, marina guidningar etc.

Ankomsten till Koster

Besökarens ankomst till Koster blir särskilt viktig för det första intryck som ges av platsen. Naturums placering vid Kosterundets södra sida innebär att en mängd besökare ankommer till Koster via Långegårde som blir en av portarna till nationalparken. Idag ger platsen ett ordnat

Olika soters båtliv

och skräpigt intryck. Gods blandas med besökare, det saknas ordnad uppställningsplatser för såväl uthyrningscyklar som privata fordon.

Långegärde har tillräckliga markresurser i anslutning till hamnen för att platsen ska kunna organiseras på ett bättre sätt. I planen föreslås att godset ges en egen placering i anslutning till angöringsplatsen och att området utvecklas till en trevlig och välkomnande mötesplats för besökare där det finns cykeluthyrning, information, kiosk och andra verksamheter som har anknytning till besöksnäringen.

Boendeanläggningar

Ett ökat antal besökare till Koster medför behov av fler övernattningsmöjligheter och ett större utbud på olika typer av anläggningar med olika prisnivåer. Behov av billigare anläggning av typ vandrarhem har framförts. Att kunna campa också på Sydkoster bör vara möjligt.

I planen föreslås på Nordkoster bland annat att en utökning av Miltons hotell och stugby och att en ny boendeanläggning för enklare boende på andra sidan vägen vid lotsutkiken blir möjlig. På Sydkoster föreslås att Kostergårdens stugby får kompletteras med fler stugor och med en naturcamping.

Gästhamnar

Det kan förmodas att behovet av gästplatser i anlagda hamnar kommer att öka i och med de föreslagna begränsningarna av långliggande i naturhamnarna. Naturum och utvecklad besöksnäring kan också medföra att fler besökare i båt väljer aktiviteter i land på sin semester i stället för att enbart ligga i naturhamn.

Utökning av antalet gästplatser bedöms som möjliga att pröva endast i eller i anslutning till befintliga anläggningar. Sådana är: På Nordkoster i Vättnet och på Sydkoster i Ekenäs och Kyrkosund. Det bör också utredas om det går att förlägga fler gästplatser på ömse sidor om Kstersundet, där det förutom vid Ekenäs finns tillgång till service och faciliteter i anslutning till hamnarna.

Hamnplan vid Långegärde

Övriga företag med anknytning till besöksnäringen

Plats för uthyrning av kajaker föreslås norr om Familjeviken vid Vättnet. Plats för cykeluthyrning behöver tillskapas vid Långegårdes tilläggsplats på Sydkoster.

Övrigt näringsliv

Av övriga näringar på Koster är service och hantverk betydelsefulla. Det finns flera bygg- och anläggningsföretag och olika företag i konsultbranschen. Vidare finns ateljéer och verkstäder för konstnärer och konsthantverkare. Alla dessa typer av företag gynnas av ökad besöksnäring och har således god utvecklingspotential.

*Kostersundet har ett strategiskt kommunikationsläge
(foto Anders Tysklind)*

Service

Nuläge

Den kommunala servicen på Koster utgörs huvudsakligen av skola, förskola samt äldreomsorg som är hemvård som utgår från Koster.

Befolkningsunderlaget för skolan har successivt minskat genom att få barnfamiljer flyttar till Koster. Skolan ligger därför på gränsen för nedläggning. För närvarande undervisas mindre än 15 barn i skolan i klasserna 0 till 6. Antalet barn i barnomsorgen är något fler.

Skolan och daghemmet ligger på Sydkoster i "Krysset". Här finns också gymnastiksal som kan användas för gymnastik och sport av de boende på Koster utanför skoltid. Tidigare fanns också bibliotek i anslutning till skolan, men detta är nedlagt. Skolan är överdimensionerad för nuvarande förhållanden med sex klassrum, men nyrenoverad och i gott skick.

Ett nybyggt seniorboende i privat regi har uppförts på Nordkoster.

Boende i behov av äldreomsorg får trygghetslarm i bostaden. Larmet är kopplat till sköterska i Strömstad. Det akuta behovet av hjälp efter ett larm tillgodoses av en organiserad grupp frivilliga på Koster.

Åretruntöppen livsmedelsbutik finns på Sydkoster vid "Krysset", i närheten av skolan. Butiken på Nordkoster är endast öppen sommartid.

Mellan Nord- och Sydkoster finns en linfärja som är bemannad sommartid, och som övriga året sköts av de boende på Koster. Tidigare fanns endast Kosterbåten eller den egna båten som kommunikation mellan öarna, och linfärjan har på ett avgörande sätt kopplat ihop Nord- och Sydkoster till ett samhälle, och förbättrat förutsättningarna för samordnad service mellan de båda öarna. Avståndet till skolan och butiken från linfärjans anlösningspunkt på Sydkoster är ca 1,5 km.

Framtiden

Kostersundet är på grund av det strategiska kommunikationsläget den plats som kan uppfattas som ett slags "centrum" på Koster. Huvuddelen av bebyggelsen på Nordkoster ligger i anslutning till sundet, här finns Kosterbåtens tilläggsplatser, samlingslokaler, hembygdsmuseum, sommaröppna restauranger och mycket av det liv som framför allt är förknippat med sommaren och sommaranknutna aktiviteter.

Förhållandena på Sydkoster är annorlunda. På Sydkoster är bebyggelsestrukturen gles, och vid "Krysset" mitt på ön har utvecklats en annan typ av "centrum" med skola, förskola, affär, återvinning och flerbostadshus.

När naturumsanläggningen byggs upp vid Kostersundet kommer intresset för sundet som etableringsställe för olika andra verksamheter att öka. En fråga som behandlades i programmet till planen var om skolan och förskolan kunde samordnas med nya lokaler i naturum.

Butiken och...

...skolan på Sydkoster ligger bägge vid "Krysset"

Frågan avgjordes med beslut från kommunen att skolan tills vidare ska ligga kvar på sin nuvarande plats och att något nytt läge för skola inte skall redovisas i planen. Därmed kommer Koster's servicestruktur att vara fortsatt decentraliserad som idag.

På sikt kan det dock visa sig att fördelarna att samordna den kommunala och kommersiella servicen vid Kosterbåtens tilläggsplatser där den kan nås av flest människor överväger nackdelarna. Ingen markanvändning som kan förhindra en framtida utveckling av servicen vid Kosterundet bör därför föreslås. I planen föreslås att ett utvecklingsområde för verksamheter avsätts på Långgårde utefter Kosterundet och söder därom. Inom detta område bör också reserveras mark för sådan service som kan bli aktuell i framtiden, dvs skollokaler, livsmedelsbutik etc.

- Planen ska skapa förutsättningar så att genomförandet av framtida beslut och ställningstaganden om servicestruktur och utbyggnad av servicefunktioner på Koster inte förhindras genom att lämpliga centralt belägna markområden tagits i anspråk för annat.
- Det säkraste sättet att behålla grundläggande servicen med skola, förskola och äldreomsorg är att stärka underlaget genom att fler bor på Koster året runt.

Lin färjan är en viktig förbindelselänk mellan Nord- och Sydkoster

Kommunikationer

Nuläge

Transporter till och från Koster

Till Koster kommer man med båt, i de allra flesta fall med Kostertrafikens båtar. Turlistan innebär att turtätheten är störst under högsommartid, medan turtätheten avtar under för och eftersäsong för att vara lägst vintertid. Sommartid under högsäsong trafikeras linjen Koster – Strömstad av två båtar med förstärkning av ytterligare en. Mellansäsong och lågsäsong trafikeras linjen av endast en båt. Kosterbåtarna angör bryggorna Vättnet och Västra Bryggan på Nordkoster och Långegärde, Ekenäs och Kilesand på Sydkoster efter en bestämd färdväg. Turlistan är upplagd så att det går att pendla från Koster till fastlandet för att arbeta om arbetstiderna utgår från ett ”åtta till fem- arbete”, medan det är svårare att bo på Koster och arbeta efter schema med oregelbundna arbetstider.

Det finns också en taxibåt för transporter till Strömstad och åter.

Angöringspunkterna

Angöringspunkterna på Koster, dvs. de olika bryggorna är underdimensionerade för sommartrafiken, då en stor mängd besökare och gods anländer till Koster, men har tillräcklig kapacitet övriga delar av året.

Gods hanteras idag vid samtliga angöringsplatser. Skrymmande gods, byggnadsmaterial och fordon kommer till Koster med tidtabellstyrd färja, som har tätare turer sommartid än övriga delar på året. Färjan ingår i Kostertrafiken och angör samtliga bryggor.

Det finns ett stort behov av bättre struktur och ordning av godshanteringen i angöringspunkterna, och frågan om hur godset ska hanteras och hur det ska skiljas från persontrafiken har diskuterats. En idé som framförts är att godset samlas till ett ställe på Nordkoster och ett eller möjligen två på Sydkoster där godsterminaler byggs på särskilda platser där hanteringen kan ske så att gods och passagerare inte blandas.

Hamnar och båtplatser

Hamnarna på Koster är ursprungligen fiskehamnar som ägs och drivs av fiskehamnsföreningar. Dessa är: Nordkoster-Bopallen-Vettnet på Nordkoster, och på Sydkoster Korshamns fiskehamn vid Ekenäs, Breviks fiskehamn, Kyrkosunds fiskehamn och Långegärde fiskehamn.

Samtliga hamnar utom Långegärde hamn fungerar också som gästhamnar. Hamnarna är endast upplättna för åretruntboende på Koster. (Om hamnar se också under avsnittet ”Näringsliv och sysselsättning”)

Angöringsbryggorna är hårt belastade sommartid.

Godset kommer med färja

Parkering och kommunikationer i land

Eftersom Kosteröarna saknar fast landförbindelse och privatbilar inte är tillåtna, måste Kosterborna parkera den egna bilen på land. Särskilt avsatta bilplatser för dem som bor på Koster finns inte på fastlandet, utan de boende bilägarna får på eget initiativ lösa bilplatsbehovet. Många av de helårsboende på Koster saknar privat bil.

Besökare till Koster kan under sommaren parkera på av kommunen gratis upplåtna infartsparkeringar till Strömstad, eller på betal-parkeringsplatser i centrum i närheten av Kosterbåtens tilläggsplats. Från infartsparkeringen går fria busslinjer till centrum. Bilplatsernas antal täcker väl behovet av parkering sommartid. I denna plan kommer inte de eventuella konsekvenser som ökade besöksströmmar till Kosterhavets nationalpark kan innebära för Strömstads trafiksituation att vidare belysas.

Linfärjan

Linfärjan Kosterlänken är en förbindelse över Kustersundet mellan Nord och Sydkoster. Färjan är obemannad under hela året utom under sommaren. Under den tid då färjan är obemannad får den köras av kortinnehavare som har genomgått utbildning på färjedriften. Sommartid då sundet är livligt trafikerat är linfärjan bemannad och en avgift tas ut vid överfart. Överfarten tar ca 2,5 minuter.

Vägnätet på Koster

Huvudvägnätet på Sydkoster är allmänt. Vägen från Långegårde Brygga till Kyrkosund (väg 1196) och vägen från Kryssat till Ekenäs (väg 1197) drivs och underhålls av allmän väghållare (Vägverket). Vägverket beslutade 2001 att dra in vägnätet från allmänt underhåll, ett beslut som överklagades av kommunen och ett stort antal sakägare på Koster. Regeringen har ännu inte fastställt beslutet. Övrigt vägnät på Koster är enskilt och drivs och underhålls genom vägföreningar.

På Koster tar man sig i allmänhet fram till fots, på cykel eller på moped. Öarna är inte bilfria även om privatbilism inte är tillåten. Traktorer och andra arbetsfordon, motorcyklar och elbilar förekommer.

Standarden och skötseln av vägnätet är något som engagerar de boende på Koster. Vägarna är bitvis av relativt dålig kvalitet och underhållet nedsatt. Av vägföreningarna uppsatta regler om hastighet och trafikering följs dåligt. Kommunen och vägföreningarna behöver utarbeta en strategi för den framtida skötseln och användningen av vägnätet samt skapa ett förhållningssätt till Vägverkets överlämnande av det allmänna vägnätet.

Huvudvägnätet på Sydkoster är allmänt

Framtiden

Angöringspunkterna

Olika platser har diskuterats som lämpliga för godshantering på Koster. På Nordkoster är utrymmet vid Västra Bryggan begränsat och olika förslag har framförts om andra lägen. I planen föreslås att kajområdet vid Västra bryggan utökas något åt norr genom att berget avlägsnas genom sprängning, och att ett avgränsat utrymme skapas för godshanteringen. I den gällande detaljplanen för området är berget norr om Västra Bryggan betecknat som hamn.

Terminaler för gods på Sydkoster kan förläggas till antingen Ekenäs eller Långegärde eller till båda. På Ekenäs i hamnområdet är förhållandena sådana att det skulle gå att ordna en särskild angöringsplats där godset kan hanteras avskilt från annan trafik och andra verksamheter.

Långegärde kommer, när naturum är uppfört att utgöra den viktigaste angöringspunkten in i Kosterhavets nationalpark. Långegärdes brygga och området närmast kring måste då utformas på ett för besökarna välkomnande sätt. Genom bättre utnyttjande av det tämligen glest utnyttjade hamnområdet vid Långegärde finns markpotential för både en ny plats för godset och för andra verksamheter inriktade mot besökarna till Koster. (Se vidare under kapitlet "Näringsliv och sysselsättning").

Hamnar och båtplatser

Det finns ett behov av fler platser för fritidsbåtar både för gäster och för dem som är fritids- och delårsboende på Koster. Någon beräkning av hur stort behovet är finns dock inte. Eftersom många av de fritidsboende saknar båtplats och att det för nationalparken föreslås begränsningsregler som skapar större behov av gästplatser, kan antas att behovet är mycket stort idag och kommer att öka i framtiden. På grund av höga naturvärden utefter Kosters strandområden, finns begränsade möjligheter att tillskapa nya anläggningar för fritidsbåtar i orörda områden. Det medför i sin tur att det endast är i redan påverkade områden, dvs i de befintliga hamnarna som utbyggnad av båtplatser kan ske. Möjlighet finns för en utökning av hamnen i Vättnet söderut. Kapacitet för utökning kan finnas också i hamnarna i Ekenäs och Kyrkosund, medan Breviks hamn har en begränsning inom befintliga pirar. Det bör utredas möjligheten att anlägga fler båtplatser utefter Kostersundets båda sidor. Kosternämnden har uttryckt önskemål om att en helt ny hamnanläggning ska kunna prövas i Duvnäsbukten. Föreslagen reservatsavgränsning och dokumenterade mycket höga naturvärden innebär dock att det inte är möjligt att etablera någon hamnanläggning med ett landområde i Duvnäs. I planen föreslås därför att en anläggning för bryggor som angörs västerifrån och endast berör vattnet och inte landområdet får prövas i Duvnäsområdet.

Kajområdet på västra bryggan kan utökas något

I gästhamnarna är det trångt

Vägnätet

Förbättringar i vägnätet behöver genomföras innan Vägverket lämnar över de allmänna vägar till kommunen och kostersamhället för lokal förvaltning. Samtidigt bör finnas en kommunal strategi och ett förslag till hur den framtida förvaltningen ska ske, och om en sådan förvaltningsorganisation också kan innefatta andra delar av det som ska förvaltas lokalt. Under avsnittet "Lokal förvaltning" i detta planförslag föreslås en modell för hur nya förvaltningen kan organiseras i nya former som stärker lokalsamhället på Koster.

*Kostersundet och Nordkoster med
lotsutkiken*

Kretslopp och tekniska system

Vattenförsörjning – nuläge

Tillgång till färskvatten

Tillgång till färskvatten av tillräcklig mängd och kvalitet har länge varit en fråga av betydelse för Kosterborna. Geologi och klimatförhållandena är sådana att det inte finns tillräckliga grundvattenresurser för att tillgodose ett växande färskvattenbehov sommartid då nederbörden är som minst. Stora delar av öarna utgörs av berg i dagen. Möjligt grundvattenuttag från grävda brunnar är begränsat, och vattnet från dessa har skiftande kvalitet. Kapacitetsgränsen för möjligt och lämpligt grundvattenuttag sommartid är nådd och på många håll överskriden sedan länge. Om bildande av nationalpark och uppförande av naturum får de önskade effekterna med ökat antal besökare och fler helårsboende blir det än mer angeläget att lösa färskvattentillgången på Koster på ett sätt som är långsiktigt hållbart.

Vattenkvaliteten på Koster

Ett sätt att tillgodose kravet på kontinuerlig tillgång på vatten av god kvalitet är att tillföra vatten utifrån. Kostnader och teknik för en överföringsledning till Koster via Tjärnö har utretts av kommunen. Andra sätt som utretts och diskuterats är att införa kraftiga begränsningar på vattenanvändningen och t ex införa ny teknik för avsaltning av grundvatten eller havsvatten. Synpunkter om att recirkulerat avloppsvatten skulle kunna användas för s.k. klass 2-vatten har framförts. Den senare lösningen anses i kommunen dock inte längre möjlig.

Vatten av tillräcklig mängd och kvalitet är en grundförutsättning för liv och långsiktigt hållbar utveckling på Koster.

Vattenförsörjningen på Koster sker via gemensamma eller helt enskilda vattentäkter. Kommunala vattentäkter finns endast på Sydkoster. Två av dessa försörjer Ekenäs med vatten och ytterligare tre vid Röd och norr om Brevik försörjer bland annat skolan, butiken och flerbostadshuset vid Krysset med färskvatten. Vattentillgången är begränsad också i dessa.

Övriga vattentäkter är enskilda. Huvuddelen av brunnarna på Nordkoster är bergborrade, medan grävda brunnar överväger på Sydkoster. Brunnarnas beskaffenhet och vattenkvalitet har undersökts under lång tid bland annat på initiativ av projektet Kosterhälsan. Kapaciteten i de bergborrade brunnarna är betydligt högre på Nordkoster än på Sydkoster. Däremot har ökad saltvatteninträngning kunnat märkas, och detta har medfört förbud mot ytterligare bergborrade brunnar på Nordkoster. När vattenkvaliteten i de grävda brunnarna undersöktes år 1989, riktades flera anmärkningar mot kranvattnet framför allt på Sydkoster, där höga halter av kolibakterier från förorenat ytvatten och påverkan på grundvattnet genom avloppsvatten kunde konstateras.

Sedan undersökningen gjordes har ett nytt kommunalt avloppsreningsverk tagits i bruk på Sydkoster och bebyggelsen ansluts successivt till detta. Situationen beträffande förorenat grundvatten bör därigenom ha förbättrats.

Eftersom tillgången på färskvatten är begränsad, och någon ny bebyggelse inte kan anslutas till kommunens vattentäkter, kräver kommunen som beslutsunderlag vid prövning av ny bebyggelse på Koster att färskvattenutredningar tas fram som visar på möjligheterna till vattenförsörjning.

Vattenförsörjning i framtiden

Genom EU:s så kallade ramdirektiv för vatten har införts i lagstiftningen, ställs betydligt högre krav än tidigare på samhällets ansvar för vattenkvalitet och vattenförsörjning. Bland annat ses samtliga vattenskyddsområden runt kommunala vattentäkter över vad gäller storlek och regler för vad som får ske inom skyddsområdet. De nya reglerna innebär att ett förslag till skyddsområde tagits fram runt de kommunala vattentäkterna på Sydkoster. Skyddszonerna är indelade i primära och sekundära skyddszoner med de striktaste reglerna i den primära skyddszonen. Den primära zonen ska t ex skyddas mot sådan markanvändning och verksamhet som kan medföra risk för förorening av grundvattnet. Som en följd av detta kommer nya avloppsanläggningar att vara förbjudna inom den primära skyddszonen. Förslagen till de nya vattenskyddsområdena är färdiga att ställas ut och behandlas inför beslut.

Det har blivit uppenbart för kommunen att den planerade och önskade utvecklingen på Koster med nationalpark och ökat antal besökare inte kan genomföras utan att vattenresurser tillförs utifrån. En tidigare utgångspunkt för denna plan har varit att en överföringsledning från Tjärnö över havet till Koster i framtiden kommer att försörja Koster med färskvatten. Kostnader, utförande och konsekvenser av en överföringsledning har utretts noga. Kostnaderna för ledningen är höga både vad gäller byggande och drift. Framför allt är det dock problemen med säkerhet, tillförlitlighet och vattenkvalitet som har varit avgörande för att kommunen frångått förslaget med överföringsledning för att istället rikta in sig på att använda ny teknik för att avsalta havsvatten lokalt via osmos.

Fördelarna med detta sätt att tillgodose färskvattentillgången är många framför överföringsledning. Förutom att kostnaden är mindre för själva anläggningen, finns möjligheten att bygga ut i etapper, och på så sätt fördela kostnaden under längre tid. Tillförlitligheten blir högre och vattenkvaliteten bättre dels eftersom haveri riskeras (risk för ras utefter den branta och djupa Kosterrännan) med en lång och djupt förlagd överföringsledning som är kostsam och omständlig att laga, dels för att överfört vatten kan få sämre kvalitet särskilt under vintertid när uttaget är litet och gammalt vatten blir stående i ledningen.

Staten via Naturvårdsverket har lovat att bidra med ca hälften av kostnaderna för en osmosanläggning.

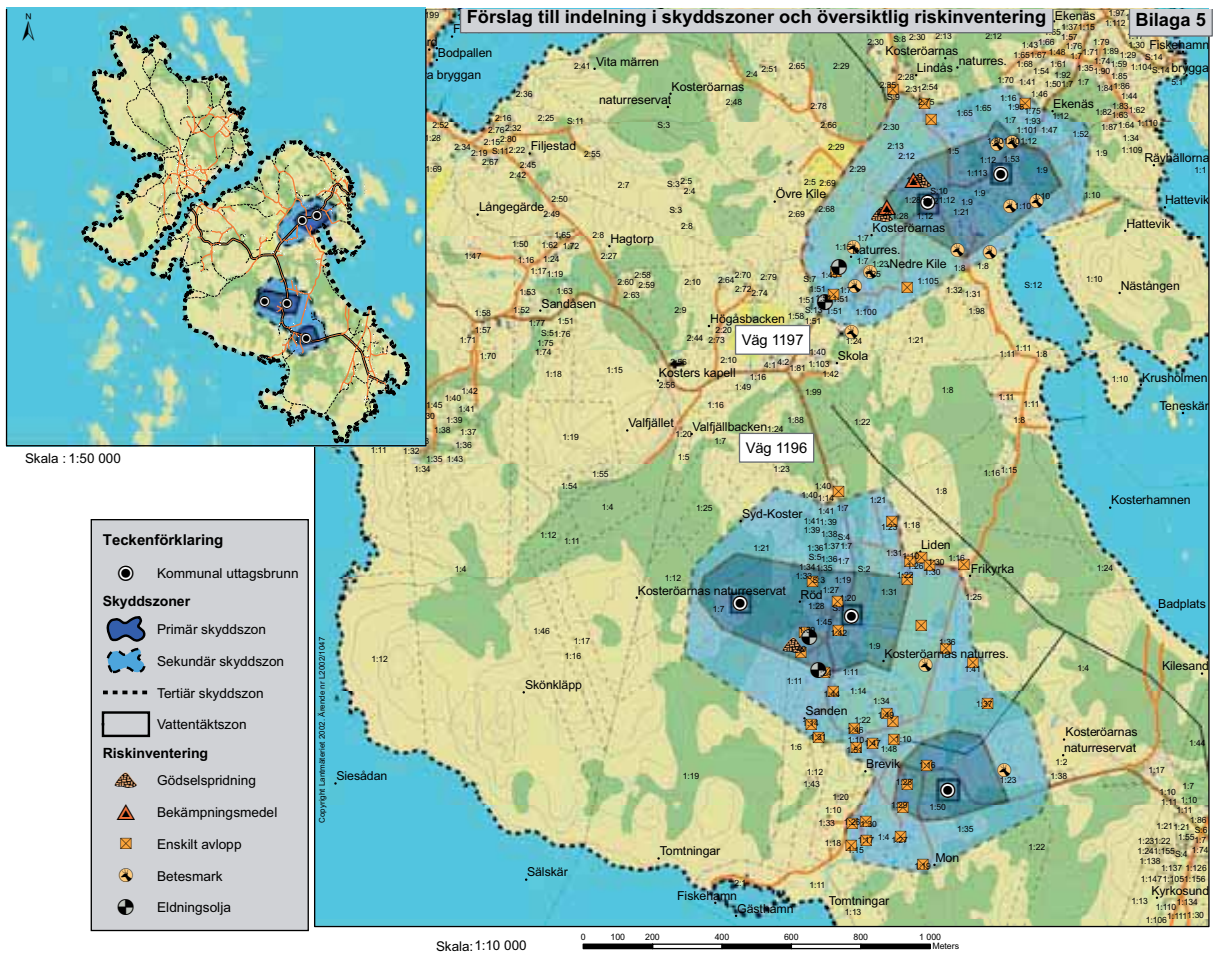
En anläggning för avsaltning av havsvatten behöver förläggas i anslutning till ledningsnät och i närheten av strandområde för intag av havsvatten. En relativt stor byggnad- ca 300 m² krävs. Exakt läge har inte presenterats. Det är dock viktigt att läget blir lämpligt både ur teknisk och miljö- och landskapsmässig synpunkt och att reservatsbestämmelserna anpassas om en sådan byggnad ska förläggas inom reservatet.

Farhågor har framförts om att en obegränsad vattentillgång skulle kunna få stora konsekvenser för natur och kulturmiljön på Koster genom en ohämmad utbyggnad av fritidshus och andra anläggningar. I denna fördjupade översiktsplan visar dock kommunen tydligt sina avsikter vilken framtida inriktning som utvecklingen på Koster bör ges, och också på vilket sätt och var utvecklingen ska tillåtas. Genom att avsaltat havsvatten väljs istället för en överföringsledning, är risken dessutom mindre för att farhågorna om en ohämmad utveckling skulle besannas, eftersom avsaltningens anläggningar kräver mycket energi

Nedan: Förslag till vattenskyddsområden på Sydkoster.
 (Utdrag från bilaga till Kosters grundvattentäkter - Tekniskt underlag med förslag till skyddsområde och skyddsföreskrifter, SWECO VIAK AB)

och är dyra i drift. Fortsatt hushållning med vattenresurserna är därför starkt motiverad.

Även när färskvattentillgången säkras för framtiden, måste de kommunala vattentäkterna bibehållas och underhållas som reservvattentäkter vid eventuella avbrott i vattenförsörjningen. Vattenskyddsområdena och restriktionerna kring dessa kommer således att kvarstå också i framtiden.

Avloppsvatten

Sedan några år tillbaka finns ett nytt kretsloppsanpassat reningsverk på Långagärde i drift på Koster. Stora delar av den tätare bebyggelsen på Nord och Sydkoster är ansluten till verket, som är dimensionerat för 1500 personer. Årsmedelbelastningen beräknas i dag vara 400 personer. Det finns därigenom god kapacitet för kommande anslutningar till verket.

Fler anslutningar behövs till reningsverket om det ska motsvara de högt ställda kraven på ekologisk uthållighet. Målet är att näringen från slammet från verket och från enskilda avloppsanläggningar tillsammans med organiskt hushållsavfall ska tillvaratas som jordförbättringsmedel lokalt på Kosteröarna. På Koster är förutsättningarna goda genom att endast hushållsavlopp där gifthinnehållet är litet behandlas i reningsverket.

Reningsanläggningen innebär att avloppsfrågorna på Koster kan sägas vara lösta för lång tid framåt, och att den nya tekniken väl passar in i strävan mot att göra kostersamhället mer långsiktigt hållbart. Detta förutsätter att verksamhetsområdet utökas och fler hushåll ansluts.

Avloppsreningsverket på Ekenäs är dimensionerat för 400 pe och har en belastning sommartid av minst 700 pe. Inga fler fastigheter går därför att ansluta till reningsverket i Ekenäs.

Arbete pågår att ta fram en VA-plan för Koster, där ledningsnät, etappbyggnader m m beskrivs utförligare. Politiskt beslut är ännu inte fattat om planen.

Dagvatten

Allt dagvatten på Koster omhändertas lokalt. Dagvattenbelastningen på omgivande vattenområde som utgör Natura 2000 kan bedömas som allmänt sett liten. Orsaken är att det inte förekommer biltrafik annat än undantagsvis på Koster, att vägnätet oftast är grusat, och att industriell verksamhet inte förekommer i nämnvärd utsträckning. Om enstaka punktbelastningar förekommer är inte känt.

Illustration på Långagärde reningsverk från "Nytt kretsloppsanpassat reningsverk på Kosteröarna"

Energi

Nuläge

*Det finns gott om igenvuxen ängs-
mark, där behovet av ved kan tillgo-
doses*

Koster förses med elenergi via kabel från fastlandet som fördelas med 10 kV- ledningsnät till Nord- respektive Sydkoster. All uppvärmning sker via enskilda olika system, med t ex el, värmepumpar, ved och solfångare för varmvatten. Ingen gemensam eller samordnad uppvärmning förekommer.

De vanligt förekommande flakmopederna samt arbetsfordon drivs med bensin och diesel. Eldrivna fordon börjar bli vanliga.

Framtid

I målsättningen om en långsiktigt hållbar utveckling på Koster innefattas också energisystemet. Det innebär att den energi som används till största del ska vara förnyelsebar. Det behöver dock inte betyda att all den energi som förbrukas ska vara producerad på Koster.

Elenergi från vindkraft är förnyelsebar. I Sverige görs för närvarande stora satsningar på vindkraftanläggningar efter en nationell målsättning om att vindkraften på ca 10 års sikt skall ge en årsproduktion om 10 TWh av de totalt 140 - 150 TWh el som landet förbrukar. De anläggningar som planeras och byggs idag är mycket stora, och kan jämföras med industrianläggningar vad gäller störningar och annan omgivningspåverkan. Även om vindförhållandena på Koster och i kosterhavet är mycket goda för vindkraftproduktion, skulle tillkomsten av en stor vindkraftanläggning inte vara möjlig på grund av Kosters stora natur- och kulturvärden, och skulle också störa många människor med buller och skuggbildning. De kosterbor som önskar använda el från vindkraft, kan t ex köpa andelar i vindkraftanläggningar på fastlandet.

Arbete med en vindkraftsplan för hela kommunen pågår. Lämpliga områden för stora anläggningar pekas ut. Ingen anläggning på Koster eller i övrigt kustområde är aktuellt för utbyggnad. I samband med arbetet kommer också policy för hantering av små enstaka verk för ett eller två hushåll att utarbetas.

Koster har många soltimmar varför lokala lösningar för framtiden kan bygga på t ex solfångare för varmvatten och på en utvecklad solcellsteknik för elenergi. Koster har gott om beskogade marker där gallring och uttag ger ett bra tillskott till vedeldad uppvärmning.

Lokal förvaltning

Nya förvaltningsformer

Inrättande av nationalpark och nya naturreservat på Koster innebär ett långsiktigt statligt åtagande att också finansiera de skötselåtgärder som krävs för att värna och utveckla de värden som staten skyddat. En fullgod skötsel är en viktig löpande åtgärd för att skapa legitimitet åt det samlade naturvårdsarbetet. Ett annat viktig skötselområde är infrastrukturen, särskilt vägarna. Vägarna med linfärjan utgör en betydelsefull del i infrastrukturen på Koster.

Vägverket beslutade år 2001 om indragning av underhållet på det allmänna vägnätet, ett beslut som överklagades och som ännu inte avgjorts av regeringen.

Vägverket anser att vägarna kan skötas på ett mer rationellt och för de boende bättre sätt av en väghållare med lokalkännedom, ständig tillsyn och anpassade resurser. Den syn på utvecklingen av det lokala samhället som Vägverket framfört, har förstärkts under senare tid. Synsättet har bl a kommit till uttryck i Regeringens budgetproposition, där man framför att skötselarbetet för nationalpark och naturreservat måste vidareutvecklas med det lokala engagemanget som en av de viktigaste utgångspunkterna. En lokal förvaltning kan också komma att stärka lokalsamhället genom att arbetstillfällen skapas.

Det finns farhågor över att statens bidrag till vägförvaltningen på Koster kommer att minska om det allmänna underhållet dras in. Oron är välgrundad eftersom staten idag har hela ansvaret för skötsel och underhåll av de allmänna vägarna. En lokal förvaltningsmodell förutsätter därför ett långsiktigt statligt engagemang i vägförvaltningens finansiering. Om ett sådant ansvar kan säkerställas ser kommunen positivt på en lokal vägförvaltning. Detta ansvar ska också innefatta linfärjan och de bryggor som Västrafik anlöper.

Dagens förvaltning

Staten

- allmänna vägarna
- naturreservaten

Kommunen

- linfärjan
- allmänförklarade va-anläggningar
- vattentäkter som betjänar va-anläggningarna
- sophämtning inklusive återvinningsstation
- renhållning, allmänna badplatser
- bidrag till sophantering i hamnarna

Samfällighetsföreningarna

- övriga ”allmänna vägar”
- vägar inom detaljplaner
- grönområden inom detaljplaner
- vissa avloppsanläggningar

Hamnföreningarna

- hamnar för fiskebåtar och småbåtar
- bryggor som tjänar färjetrafiken

Morgondagens förvaltning; ansvarsfördelning

Den framtida förvaltningsmodellen för Koster måste kännetecknas av delaktighet, professionalitet och kostnadseffektivitet. När det gäller delaktigheten måste de nya förvaltningsformerna stödja det lokala engagemang för bygdens utvecklingsfrågor som finns bland kosteröarnas befolkning. I begreppet kosteröarnas befolkning inryms inte bara de fastboende utan även fritidsboende och övriga markägare och företagare som är engagerade i bygdens utveckling.

Lokal miljöförvaltning av nationalpark och naturreservat

- markvård enligt skötselplan
- badplatser
- vandringsleder
- renhållning, strandstädning
- tillsyn, nationalpark och naturreservat
- information, utställningar etc (Naturum)

Kommunen

- allmänförklarade va-anläggningar
- vattentäkter, som betjänar va-anläggningarna
- sophämtning inkl återvinningsstation och återvinningscentral

Ny samfällighetsförening för Kosteröarna

- vägar som tjänar både lokalbefolkningen och allmänheten
- bryggor för den allmänna färjetrafiken
- linfärjan

Befintliga samfällighetsföreningar

- vägar som tjänar lokalbefolkningen
- grönområden i detaljplaner
- lokala avloppsanläggningar

Hamnföreningar

- hamnar för fiske- och småbåtar, gästhamnar

Morgondagens vägförvaltning

Den nya föreslagna vägförvaltningen för kosteröarna innebär att alla vägar som är av betydelse för allmänheten förvaltas av en nybildad samfällighetsförening. I förvaltningen ingår såväl linfärjan som de bryggor, som används för den allmänna samfärdseln. Alla fastigheter på Koster kommer att delta i den nybildade föreningen. Den löpande skötseln kan upphandlas och utföras av lokala entreprenörer, vilket kan bidra till lokala arbetstillfällen.

En separat uppgift är att ange de vägar som föreslås ingå i den nybildade samfällighetsföreningen. Kriteriet föreslås vara vägar som tjänar både lokalbefolkning och allmänhet. Det är inte alldeles lätt att tillämpa detta kriterium i den praktiska verkligheten. Därför redovisas två alternativa förslag i handlingarna. Förslagen redovisas på karta Förvaltning nästa sida.

Det är viktigt att ett fortsatt engagemang för en enskild vägsträcka (kanske idag en separat förening) kan bibehållas efter den nya föreningsbildningen. Frågan bör beaktas genom skrivningar i stadgarna för den nya föreningen.

Olika trafikreglerande åtgärder kan styras genom en kombination av lokala trafikföreskrifter, som utfärdas av länsstyrelsen och användningsregler för trafiken som läggs fast i de kommande lantmäteribesluten. En arbetsgrupp bör bildas som föreslår lämpliga styrmedel.

Den föreslagna nya samfällighetsföreningen påverkar nuvarande samfällighetsföreningar. Vissa föreningar avvecklas med anledning av förändringarna. Andra föreningar får ändrade arbetsuppgifter. De ekonomiska konsekvenserna för fastighetsägare behöver belysas. Vid den belysningen är kunskap om statens, kommunens och Västtrafiks deltagande i upprustning av anläggningarna och statens driftbidrag viktig. Kommunen kommer därför att ta initiativ till överläggningar med Vägverket och Naturvårdsverket.

En ny lokal förvaltningsorganisation skapas genom lantmäteriförrättning. En lantmäteriförrättning kommer därför att inledas snarast med målet att en lokal förvaltningsorganisation kan läggas fast under 2009 och träda i kraft 1 januari 2010.

Förslag till förvaltningsstruktur

- En gemensam samfällighetsförening bildas för den ögemensamma infrastrukturen på Sydkoster och Nordkoster. I denna förening deltar alla fastighetsägare på Kosteröarna. Bland fastighetsägarna ingår staten, som ägare till nationalparken och förvaltare av naturreservaten.
- En gemensamhetsanläggning bildas för den ögemensamma infrastrukturen på Sydkoster. (Ingår i den övergripande samfällighetsföreningen).
- En gemensamhetsanläggning bildas för den ögemensamma infrastrukturen på Nordkoster. (Ingår i den övergripande samfällighetsföreningen).

Efter det att den ögemensamma infrastrukturen (vägar, bryggor för färjorna, linfärja) reglerats i en nybildad stor samfällighetsförening kvarstår vissa lokala vägar. Befintliga föreningar bibehålls för dessa. Föreningarna förvaltar ibland också grönområde i detaljplan.

- Nordkosters gemensamhetsanläggning för vägar (ga:2) ombildas att svara för det lokala vägnätet på Nordkoster. Förvaltning genom nuvarande förening.
- De kvarvarande samfällighetsföreningarna på Sydkoster omprövas för anpassning till förvaltningsuppgifter som återstår. Förvaltning genom nuvarande föreningar.

Morgondagens hamnförvaltning

Behovet av båtplatser för såväl kosterboende som båtturister är väsentligt större än de hamnresurser som finns idag. Genom nationalpark och naturum beräknas antalet besökare till Kosterhavet att öka avsevärt. Många av dessa kommer med båt, och bedömningen är att efterfrågan på gästhamnsplatser kommer att öka. Ett begränsat antal platser kan tillskapas genom utbyggnad i de befintliga hamnarna. Ett par nya lägen för båtplatser föreslås i planen. Trots utbyggnad kommer det antal platser som blir möjligt att tillskapa på detta sätt endast att tillgodose en mindre del av det ökade behovet.

En samlad strategi för hamnarna med mer enhetliga hamnregler, samordning av hamnutbyggnader och en gemensam gästhamnsinformation skulle behövas. Idag är de olika hamnarna organiserade som separata ekonomiska föreningar. I det fortsatta arbetet med att finna lokala förvaltningsformer bör ingå att också finna en modell för en lämplig framtida förvaltning av hamnarna för ett effektivare och samordnat utnyttjande.

FÖP Koster Förvaltning

FÖRKLARING

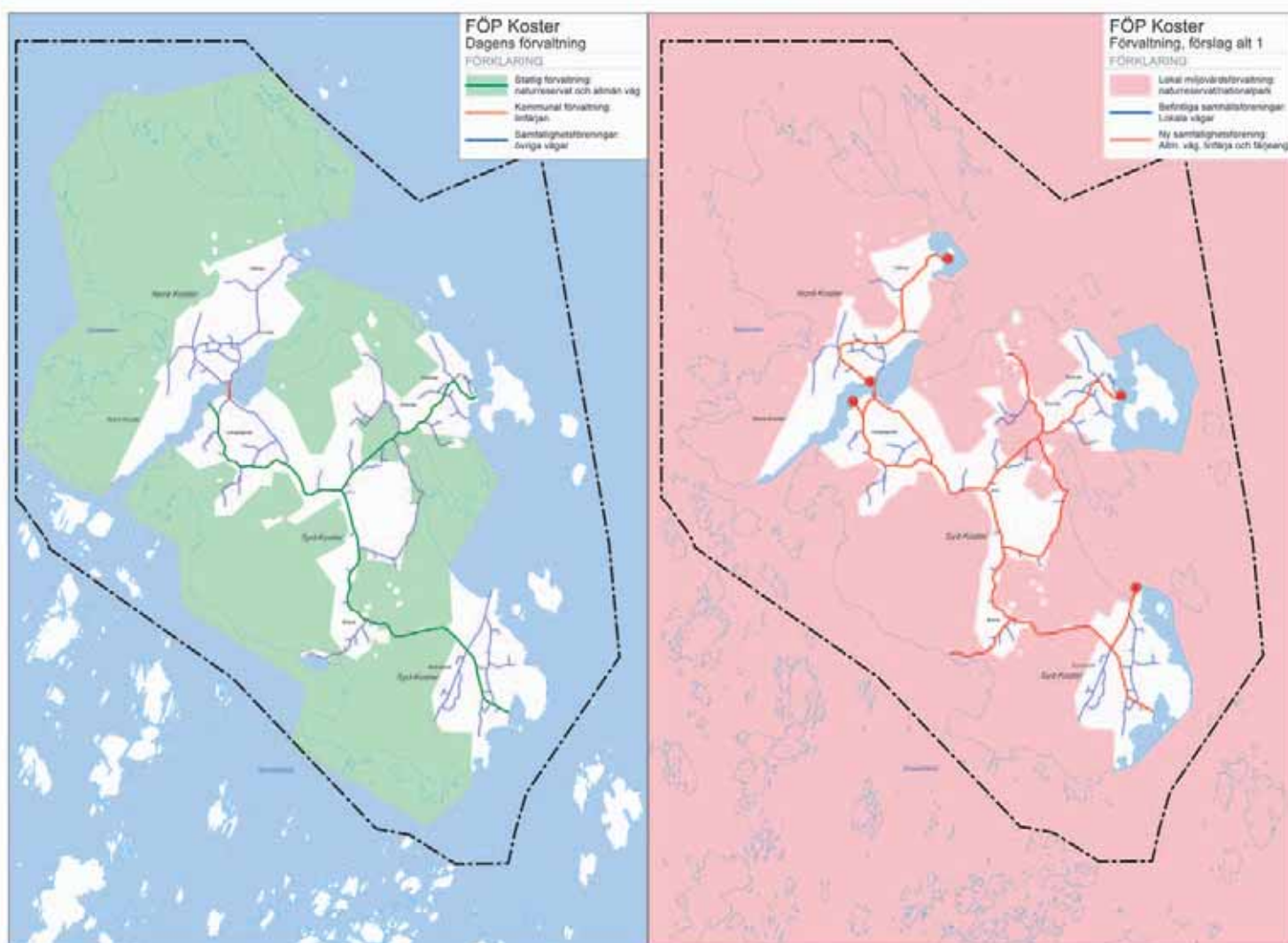
- Vägsamfällighet (inklusive terminalområden) alternativ 1
- Vägsamfällighet alt 2 (Tillsammans med alt 1)

Förvaltning av Kosterhavets nationalpark

Länsstyrelsen och Naturvårdsverket har genomfört en utredning kring utformningen av en förvaltningsorganisation för den blivande nationalparken och berörda naturreservat. Utredningen behandlar utförligt förutsättningarna för en naturvårdsförvaltning med lokala förtecken, men också andra alternativ diskuteras som innebär att ansvaret för förvaltningen är mer centralt styrt

Utifrån den fördjupade översiktsplanens målsättningar och utgångspunkter om åtgärder som stöder en utveckling för Kustersamhället som ska vara långsiktigt hållbar ur såväl ekonomiska och sociala som ekologiska aspekter är en lokal förvaltning att föredra framför sådana förvaltningsformer som regleras centralt.

Staten, kommunen och lokala samfällighetsföreningar är idag förvaltare för olika delar av Kosteröarna

Morgondagens förvaltning föreslås få en mer lokalt baserad prägel

Hälsa och säkerhet

Vattennivåer och risk för översvämning

På Koster förorsakas förändringar i vattennivåerna huvudsakligen av tillfälliga nivåhöjningar vid ökade flöden, stormar etc. En långsiktig förändring sker också genom höjning av havsnivån till följd av klimatförändringen samt av landhöjningen. Extrema vattennivåer kan förekomma både som lågvatten ca 1 meter under, respektive som högvatten cirka 1,5 meter över medelvattennivån. Översvämning, stora vågor och isbildning kan innebära risker, framförallt i hamnområdena.

Vattnet i Kustersundet är nästan alltid i rörelse åt ena eller andra hållet, ibland med en relativt hög hastighet. Strömmarna drivs av skillnader i vattenståndet mellan ändarna av sundet. Skillnaderna i vattennivån skapas av vindar och av strömmar i Skagerrak och Kosterfjorden. Vind från sydväst kan höja vattenståndet vid Kustersundets västra mynning samtidigt som den sänker nivån vid mynningen mot Kosterfjorden. Vattennivån påverkas även av låg- respektive högtryck samt av tidvatten. I förslag till detaljplan för naturum vid Kustersundet har kommunen efter utredning föreslagit att naturumsbyggnaden ska placeras med färdigt golv på lägst + 1,8 (2,14 meter över medelvattennivån).

Genom de oftare återkommande tillfällena med extremt högt vattenstånd i havet och som en följd av att en förändring av klimatet förväntas i framtiden, måste risken för förhöjda vattennivåer uppmärksammas och beaktas vid fortsatt planering och tillståndsgivning. Detta är av betydelse vid prövning av bygglov och då nya detaljplaner tas fram i strandnära områden. Om försiktighetsprincipen ska tillämpas, bör en lämplig lägsta golvnivå generellt sättas till +2,5 över medelvattennivån, men andra omständigheter kan innebära att golv- och marknivån efter utredning i det särskilda fallet måste sättas lägre.

Aktuella för bebyggelse kan de båda sidorna av Kustersundet komma att bli liksom också hamnområdena i Vättnet och Ekenäs som samtliga är lämpliga för olika typer av vattenanknutna verksamheter. Bostadsbebyggelse föreslås inte i några lågt liggande strandnära områden.

Stranderosion

Stranderosion kan förorsakas av havsvågor utmed sandstränder och andra stränder med lösa jordarter. Inga särskilda åtgärder behöver vidtas på Koster för att minska erosionen annat än i de fall utbyggnad av hamnar och andra anläggningar blir aktuellt. Bedömning får göras i fall till fall.

Geoteknik

Större delen av Koster består av berg, morän eller sand. Det finns några områden med torv och endast ett par mindre områden på Nordkoster består av lera. På öarna finns därför inga stora problem med stabilitet och grundläggning, men i strandnära lägen (som utefter Kosterundet) är det viktigt att uppmärksamma stabilitetsförhållandena om det inte är fast mark på platsen. I samband med bygglovprövning och detaljplanläggning klarläggs de geotekniska förhållandena inom aktuellt område.

Radon

Den dominerande bergarten i Kosterområdet är gnejsgranit. Det innebär normalstrålning vad gäller radon, och att det inom området inte finns stråk med förhöjda radonhalter.

Bergras, skalv

Det finns inga områden med påtalade risker för bergras på Koster. De områden som föreslås för bebyggelse ligger inte i höjdlägen eller där branter förekommer. I samband med att detaljplaner upprättas kommer eventuella risker för bergras att ytterligare utredas.

Trafik, olycksrisker

Den livliga båttrafiken i Kosterundet under sommarhalvåret, särskilt vid anlöpningsbryggorna och vid linfärjan på Nordkoster och Sydkoster, innebär att det är här det är störst risk för olyckor där båtar är inblandade. Nationalparken med anläggande av naturum vid Kosterundet kommer att innebära att fler båtar och människor rör sig i området. Ökad trängsel kan medföra större risk för olyckor i hamnområdena. Vid anläggningar i vattenområden behöver risken för påsegling beaktas.

Vägsystemet på Koster är inte dimensionerat för biltrafik och de flesta vägar är relativt smala. Olycksrisker finns, särskilt under turistsäsongen när gående och många cyklister ska samsas med motorfordonstrafiken, främst i form av traktorer, flakmoppar, fyrhjulingar och elbilar. Trafikriskerna har uppmärksammats som ett problem, och ett behov av att reglera trafikmängder och hastigheter finns.

Sårbarhet

Brister och avbrott i elförsörjning, vatten- och avloppsförsörjning och telekommunikation kan göra lokalsamhället på Koster sårbart. Det är därför viktigt att lokalsamhället kan fungera även om kontakten med land försvåras genom oväder, isläggning etc.

De befintliga vattentäkterna på Koster kommer att behållas som reservsystem även om den kommunala vattenförsörjningen säkras via en avsaltningssystemanläggning.

Räddningstjänst, brandförsvaret

Räddningstjänsten har stationer både på Nord- och Sydkoster. Stationen på Nordkoster, norr om den västra bryggan, är Sveriges västligast belägna brandstation. Stationen på Sydkoster ligger vid skolan. Båda enheterna är skräddningssvårn, bemannade med en frivillig räddningsstyrka. Vid larm inom deras stationsområden larmas alltid styrkan i Strömstad också. Stationerna på Kosteröarna rycker ut vid brand eller andra olyckor samt även vid akuta sjukvårdslarm i väntan på ambulans. Ambulanspersonal möter i sådana fall upp vid någon av hamnarna med båt från Kustbevakningen eller Sjöräddningen.

Brandbil och släckningsutrustning är nya investeringar men brandvattenförsörjningssystem saknas helt och allt brandvatten hämtas från sjön med motorspruta, vilket leder till långa insatstider. Insatstiden från fastlandet är också lång. Vid om- och nybyggnad ställs extra stora krav på brandsäkert utförande.

Riskerna för brand och andra olyckor är högre sommartid, då besökarna är många, än vintertid. Särskilt stora är riskerna i besökshamnarna där båtarna ligger tätt. Det är hamnföreningarna som har ansvaret för säkerhet och brandskydd. Regler och bestämmelser som rör brand och säkerhet i hamnar och som hamnföreningarna har att följa regleras i Räddningsverkets författningssamling 2006:3. Om nationalpark med naturum blir verklighet kommer antalet besökare till hamnarna att ytterligare öka, och behovet av att se över säkerhetssituationen större.

Det går att landa med räddningshelikopter på de båda öarna även om regelrätt landningsplats saknas.

Totalförsvaret

Försvarsmaktens verksamhet på Koster kommer att vidmakthållas och utvecklas vilket medför att militär verksamhet tidvis kan förekomma inom planområdet och anslutning till det samma.

När totalförsvarets intressen berörs i plan- och bygglovärenden ska yttrandet inhämtas från Försvarsmakten. Sådana ärenden kan tex gälla om en hög mast, torn, sändande antenn eller hög byggnad sätts upp.

*Nästa sida:
Lada, Sydkoster*